

—
1956
—

SLOVENSKI
ČEBELAR

—
1-2
—

VSEBINA

Avgust Bukovec: O nesodobnih in sodobnih panjih	1
M. Rožman: O večkratnem parjenju matic	5
S. Raič: Ali naj prirezujemo maticam krila	9
Efer: Egiptovska čebela	12
Avgust Bukovec: Še o prezimovanju čebel v mediščih	15
Jože Rihar: Nekaj dokumentov iz zgodovine slovenskega čebelarstva	18
S. R.: Nov predlog o prevažanju čebel na pašo	23
Janez Pašet: Iz zapiskov čebelarskega pritepenca	28
J. Kostanjevic: Doživljaji čebelarja izganca	31

OPAZOVALNICE:

Poročilo za november in december	34
--	----

OSMRTNICE

Jan Sirgar. Alojz Živko	36
-----------------------------------	----

MALI KRUHEK

Kako je s čebelarskim naraščajem? — Nekoliko švicarske čebelarske statistike. — Koliko vrst kužnih bolezni, ki povzročajo gnitje zalege, imamo pravzaprav pri nas? — Izkušnje s Fumidilom B pri zatiranju nosemavosti. — Ukrepi proti nosemavosti. — Razkuževanje nosemavih satnikov. — Biologija i bolesi na pčelite. — Pravkar sprašena matica. — Matica in njen posebni hormon. — Pazi na podiranje matičnikov. — Čebele in voda. — Prvi pravi kmetijski koladar. — Dogodek z meje. — Čudno zdravilo	38
---	----

NAŠA ORGANIZACIJA:

Plenarna seja ZCD	42
Delovanje upravnega odbora ZCD	44
Dopisi: Čebelarsko društvo Gornja Radgona. — Iz Središča ob Dravi. — Iz Planinske vasi pri Sevnici	46

List izhaja v začetku vsakega drugega meseca. Izdaja ga »Zveza čebel. društva v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska Triglavsko tiskarna v Ljubljani. Odgovorni urednik Vlado Rojec. Letna naročnina za člane 300 din. za nečlane in inozemstvo 450 din. Posamezna številka stane 45 din. Številka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 601-T-1077

P.O. 345/1956

O NESODOBNIH IN SODOBNIH PANJIH

AVGUST BUKOVEC

Zdi se mi, da je prišel čas, ko je treba spregovoriti prav resno besedo o vrednosti AŽ-panja in o čebelarjenju v čebelnjakih. Od raznih strani so temu panju začeli izpodkopavati kredit, češ da ni sodoben in da je treba za določene kraje v Sloveniji uvesti panj, ki je v veljavi v naprednejših deželah. Tudi v čebelarstem listu »Napredno pčelarstvo«, ki izhaja v Beogradu, je bil lani objavljen članek Slovenca Ušaja, v katerem je kritično ocenil dobre in slabe strani AŽ-panja in dadant-blattovca ter dobre in slabe strani čebelarjenja v čebelnjakih in na planem. Seveda izzveni Ušajev članek zoper AŽ-panj in za čebelarjenje na planem v »amerikancih«, češ da imajo edino ti panji bodočnost. Sicer pa je članek še nekam nepristranski.

Nihče izmed čebelarških tovarišev v vzhodnih republikah nam ne more očitati, da smo kdaj v krajih izven Slovenije delali propagando za AŽ-panj. Ta se v zadnjih letih kar sam od sebe širi po Hrvatskem, po Dalmaciji, po Vojvodini in še drugod. To pa nekaterim ni všeč, a jim ne moremo pomagati.

Odkar imamo AŽ-panj, ga še ni nihče do podrobnosti opisal. Naši čebelarji pa imajo zelo medle pojme o kakovosti in primernosti panjev, ki se opravljajo od zgoraj in ki so pri nas zapopadeni pod imenom »amerikanci«.

Mislím, da lahko podam nepristransko sodbo o lastnostih obeh sistemov. Tudi v »amerikancih« sem nekaj časa čebelaril, saj sem skoraj dve leti oskrboval večje število takih panjev, francoskih layenovcev, ki so jih menihi v Pleterjih pripeljali s sabo iz Francije, a so bili brez čebelarja. Obrnili so se na Kmetijsko družbo za pomoč, ta pa je mene poslala k njim, da jih naučím čebelariti. Tri leta pa sem se ubijal z našimi amerikanci. (Tov. urednik, ali mi bodo priznali kvalifikacijo za ocenjevanje?)

Preden se lotím obravnavanja AŽ-panja in »amerikancev«, naj pribijem, da je med mlajšimi čebelarji globoko ukoreninjeno naziranje, da je prvi pogoj za uspešno čebelarjenje — panj, drugi čebelarjeva spretnost, šele tretji paša. V resnici je ravno narobe. Vrstni red je: 1. paša; 2. dober čebelar; 3. panj. Koder je paša zares dobra, je vsak panj dober, da je le dovolj velik. To širokogrudno naziranje seveda pri modernem čebelarstvu ne prihaja v poštev. Potem bi tudi o p o l o ž k i, to je panju, ki je precej razširjen v vzhodnih predelih Jugoslavije, lahko rekli, da je dober in sodoben, čeprav samo v enem pogledu ustreza pogojem, ki jih zahtevamo od sodobnega panja, to je, da je zadosti velik. Navzlic temu bi se ondotnim čebelarjem hudo zameril, če bi rekel, da položka že davno spada v jugoslovanski čebelarski muzej.

Kakšne lastnosti mora imeti panj, da je sodoben v strogem smislu besede? Predvsem mora biti plodišče dovolj veliko, da se more čebelja družina razviti do viška moči. Od medišča mora biti strogo ločeno. Sati v plodišču morajo biti veliki; njihova lega v panju naj bo podolžna, oblika satov pa široka in nizka. Oskrbovanje panjev mora biti lahko, ne da bi pri tem trpele čebele, pa tudi čebelar ne. Za naše kraje naj bo panj tak, da ga je mogoče zložiti v skladanico. Ker čebele mnogo prevažamo, mora biti tudi za to primeren. Za prevoz naj se da hitro pripraviti.

Kako veliko naj bo plodišče, da ustreza pašnim razmeram kakega ozemlja?

Po meritvah mnogih čebeljih gnezd,* ki so si jih čebele same zgradile in jim je bila dana priložnost, da se razvijejo do viška zmog-

* Glej letnik 1908 »Deutsche Bienenzucht in Theorie u. Praxis«.

ljivosti, so dognali, da potrebuje družina v plodišču povprečno 75.000 do 80.000 celic. Dognano pa je, da zaleže dobra matica, kadar je panj na višku moči, v enem razvojnem obdobju zalege, ki traja, kakor je znano, 21 do 22 dni, največ 60.000 celic. So pa tudi matice, posebno v panjih s starimi čebelami, ki ne zmorejo niti tretjine tega. Poleg teh pa potrebuje družina še kakih 6000 celic za obnožino in približno 20.000 za med, ki ga čebele odlože v plodišču kot osnovo za bodočo zimsko zalogo. Skupaj potrebuje v plodišču 85.000 do 90.000 celic. To zadošča za njen razvoj ob bolj skromnih pašnih razmerah, če pa so dobre, jih potrebuje 100.000 do 110.000.

Tako visoko število pa ne ustreza povprečni potrebi panjev v Sloveniji. Ta je precej nižja; giblje se med 70.000 in 80.000 celicami. Če računamo, da je na obeh straneh sata po 8 celic na cm^2 , ima vsak AŽ-sat 8000 celic, plodišče na 9 satov 72.000, na 10 satov pa 80.000.

Prvotni AŽ-panji so bili vsi na 9 satov. Opažali pa smo, da družinam, če so bile kje pašne razmere količkaj ugodnejše, to število satov ni zadoščalo za popoln razvoj. Spomladi smo ob prestavljanju videli, da sta močno zaležena tudi oba krajna sata, kar bi ne smelo biti, ker sta določena za obnožino in med. Zato smo uvedli panje na 10 satov, ki so se v splošnem prav dobro obnesli. Pà ni ostalo samo pri tem. Rajnki urednik Humek je kot čebelarški referent izposloval pri deželnem odboru kranjskem podporo za 50 AŽ-panjev na 11 satov, ki jih je razdelil po vsem Kranjskem. Tudi jaz sem dobil tri. Čebelar Trink, ki je bil glavni dobavitelj AŽ-panjev, pa je kar čez noč izmenjal vse svoje desetsatarje z enajstsatarji.

Soglasna sodba vseh preizkuševalcev je bila, da so enajstsatarji za nas preveliki in da naj se v krajih z boljšo pašo obdrže desetsatarji, v slabših pa devetsatarji.

Rajnki čebelarški predavatelj Peternel je vse tri vrste panjev več let vestno preizkušal in prišel do istih zaključkov kakor drugi preizkuševalci. Zavzel je celo stališče, da so devetsatarji za štajerske pašne razmere kar dovolj veliki.

Pri tem vprašanju ne smemo prezreti dejstva, da *izkazujejo največje donose srednje močne družine* in da zaostajajo daleč za njimi panji, ki so natlačeni s čebelami do zadnjega kotička in ki skoro ves med porabijo za gojitev zalege.

Imel sem priliko opazovati tudi učinek nižjih satov na razvoj družin. Pokojni čebelar Košak na Grosupljem je imel čez sto AŽ-panjev s satniki v velikosti $21,5 \times 36 \text{ cm} = 774 \text{ cm}^2$ površine. Namesto 9 ali 10 satov jih je bilo v takem panju 15, kar ustreza številu celic

v plodišču AŽ-panja na 10 satov. V Košakovih panjih so bile družine 10 dni prej godne za prestavljanje kakor v normalnih devetsatarjih. Ko je prijatelj Košak že točil, ni bilo v mediščih mojih panjev za točenje še nobenega medu, ali pa prav malo, pač pa so bili v plodišču lepi venci medu, medtem ko ga v njegovih največkrat ni bilo niti kaplje. Zaradi nizkih satov se v plodišču ni moglo razviti normalno gnezdo in je zalega potisnila njegove skrajne robove, to je medene vence v medišče, ker bi bilo sicer v plodišču zanjo premalo prostora.

Tudi ponekod na Gorenjskem so čebelarji AŽ-sat znižali. Učinek je bil povsod isti. In posledica? Grdo izkoriščanje čebel, čemur je sledilo v brezpašni dobi ropanje panjev.

Nekaj zanimivega se nam pokaže, če primerjamo prostornino plodišča AŽ-panja, ki znaša 41,5 litra, s prostornino Janševega kranjiča, ki znaša 59 litrov. Da ima plodišče AŽ-panja nekoliko večjo prostornino, je vzrok večji prostor pod satniki.

Rekel bi kdo: »Pri Janševem panju gre pravzaprav za prostornino plodišča in medišča.« To na videz drži, toda v kranjičih izrabi družina vso prostornino za pomladanski razvoj, ravno tako kakor v plodišču AŽ-panja. Kadar pa so imele čebele dobro bero, je kranjičar naveznil škatle.

Dajmo še primerjati plodišča panjev, v katerih čebelarijo v naprednejših deželah in ki so najbolj razširjeni. V Ameriki sta posebno priljubljena dva panja. Langstroth-Rootov ima 10 satov v velikosti 25×45 cm. Število celic v plodišču znaša okroglo 82.000. D a d a n t - R o o t o v in Dadant-Blattov imata v plodišču po 12 satov s približno istim številom celic to je 107.000. V primeri z našim desetsatarjem je Dadant-Blattov panj za 27.000 celic večji, torej za skoraj tri in pol AŽ-sate, Langstrothov pa le za okroglo 2000 celic. Ta ima torej enako plodišče kakor naš desetsatar.

Če bi bili pri nas uvedli dadant-blattovce, bi videli med v mediščih le na svete čase, saj je ob naših revnih pašah v samem plodišču tega panja več kot dovolj prostora za zalego in za tistih nekoliko kilogramov medu, ki ga pri nas družine tudi za čebelarja naberejo.

Pri sodobnih panjih mora biti medišče strogo ločeno od plodišča, tako da čebelarja pri točenju medu ne ovira zalega. Pri našem panju je ta ločnica matična rešetka, ki je pri njem brezpogojno potrebna, ker so v medišču in plodišču enaki sati. Brez nje bi matica uhajala gor, ker je tam topleje.

(Dalje prihodnjič)

O VEČKRATNEM PARJENJU MATIC

M. ROZMAN

Marsikateri čebelar je že z zanimanjem opazoval mlado matico, ko je odletela iz panja na svatbo. Prav gotovo pa je ta ali oni tudi opazil, kako se je vrnila z znakom parjenja ali morda neoprašena z nekoliko dvignjenim zadkom.

Do sedaj je veljalo v čebelarskem svetu od našega vele mojstra A. Janše dalje, ki je leta 1772. izdal svojo znamenito knjižico O rojenju čebel, vsesplošno prepričanje, da se matica na svatbenem poletu samo enkrat v svojem življenju združi s trotom. V zadnjih desetletjih pa so nekateri čebelarji pričeli dvomiti o pravilnosti Janševih trditev. Mogoče je tudi pri nas kak čebelar slučajno opazil, da je odšla matica znova na praho, a je gotovo imel to za osamljen primer. Glasovi o večkratnem parjenju matic pa niso hoteli prejenjati. Zato je bilo na raznih poskusnih postajah že več opazovanj, ki naj bi razvozljala to uganko. Zelo temeljito so se te zadeve lotili italijanski strokovnjak M. A. Alber, vodja čebelarskega zavoda v Lunzu (Avstrija), dr. Ruttner in direktor dunajskega inštituta za čebelarstvo inž. Jordan.

Za plemenišče so si izbrali otok Vulcano v Liparskem otočju v južni Italiji (Tirensko morje). Preden so pričeli s poizkusi, so preiskali ves otok in ugotovili, da je brez čebel. Na več krajih (70 mestih) so nastavili posodice z medom in opazovali, če se bo pri kateri pokazala kaka čebela. Šele nato so pripeljali na otok šest trotarjev, in sicer dva panja italijank, dva para kranjic, panj cipriških bastardk in panj nemških temnih čebel. Vsi panji (trotarji) so imeli verande podaljšane in pokrite s steklom, žrela pa tako urejena, da so jih lahko poljubno zapirali z matično rešetko, če so hoteli pariti samo z določeno pasmo trotov. — Tudi plemenilniki so bili opremljeni s stekleno verando, žrela pa so se zapirala kakor pri panjih z matično rešetko, da matice niso mogle nekontrolirano na praho. Ko so v stekleni verandi opazili matico, so dvignili rešetko, da je lahko odletela. Po navadi so nato žrelo znova zaprli, da so lažje ugotovili, kdaj in kakšna se je vrnila.

Poizkusi so se pričeli konec marca 1954 in so trajali vse do zadnjih dni avgusta istega leta. Opazovanje sprašenih matic pa se je nadaljevalo skozi vse predlansko in lansko leto (1954 in 1955). Zaključno poročilo je izšlo šele proti koncu lanskega leta.

V že omenjenem času od marca do avgusta se je na otoku sprašilo 180 matic. Te matice so napravile približno 1600 svatbenih izletov. Da so se večkrat sparile s troti, je bilo mogoče ugotoviti na tri načine.

1. Določena matica se je vrnila z znakom parjenja po dvakrat, trikrat ali celo večkrat v panj. Bele nitke ali bel mehurček, ki ji je visel iz zadka, je bil prepričljiv dokaz za spolno združitev. Zgodilo se je tudi, da se je kaka matica vrnila z izleta brez znaka sprašitve, a so po drži zadka sklepali, da se je s trotom združila in da je verjetno znak izgubila na potu domov.

2. Večkratna parjenja istih matic so potrdile anatomske preiskave spolovil.

3. Najznačilnejši dokaz za to pa so bile docela različne potomke. Parili so n. pr. neko matico prvič s trotom istega, drugič s trotom drugega plemena in še s trotom tretje ali morda četrte pasme. Ugotovili so, da je tako parjenje mogoče in da so pozneje matice imele najrazličnejše potomce.

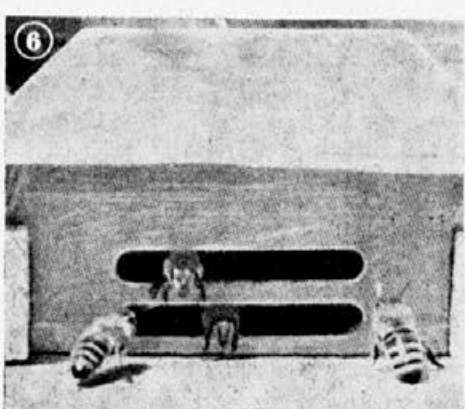
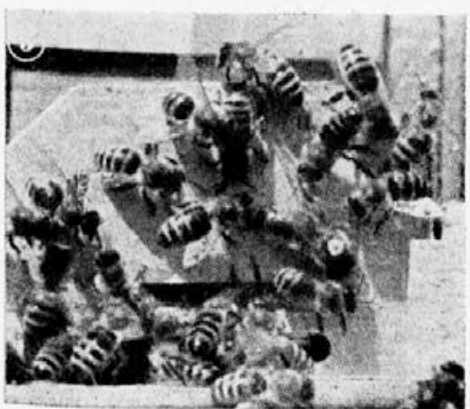
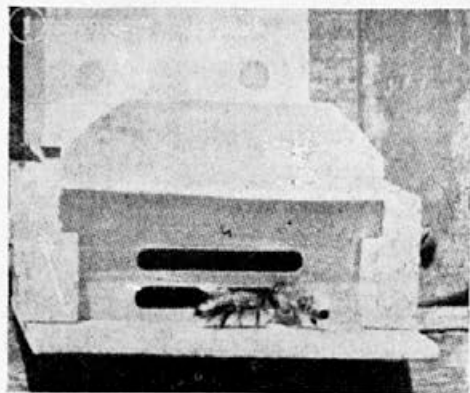
Na parjenje odločilno vpliva vreme. Ob toplem, mirnem in lepem vremenu je parjenje po navadi prav kratko; izlet traja 10 do 15 minut. Pri vetrovnem in hladnem vremenu pa lahko izostane matica tudi več kot pol ure, da — celo do 60 minut. Matice so odletele na praho vedno le v prvih popoldanskih urah, nikdar pa ne pred 12. uro.

Prvi izleti se prično šesti ali sedmi dan starosti in trajajo največ 5 do 6 minut. Sledeči dan napravi matica dva do tri kratke poizkusne polete, šele nato odjadra na pravi svatbeni izlet, s katerega se največkrat vrne z znakom združitve. To se ponovi tretjega dne, ko se vrne matica drugič, zaznamovana s trotovskim znakom. Kmalu nato začne leči jajčeca. Ta način je najpogostnejši in bi ga lahko označili za normalnega. Seveda pa je zelo mnogo izjem, ki jih največkrat (ni pa potrebno) povzroči vreme. Pri nekaterih maticah je celotna praha končana in skrčena na en sam popoldan. Rado se to zgodi pri maticah, ki so bile dolgo časa zaprte. Marsikatero matice raztegnejo svoje svatbene polete na cele tri tedne.

Iz zgoraj navedenega torej nujno sledi, da en sam lep dan za praho večinoma ne zadostuje. Za normalno sprašitev, ki so jo najčešče opazovali, so potrebni trije lepi dnevi. Le v izjemnih primerih in ob najugodnejših vremenskih razmerah je možno govoriti o popolni sparitvi v enem popoldnevu. Je pa odvisna taka sparitev od ugodnega razpoloženja družinice ter sprejemljivosti in stopnje pojavnosti matice.

K sliki na desni strani: 1. V panju, katerega žrelo je zaprto z matično rešetko, vlada popoln mir. 2. Prašeče čebele naznanjajo, da se pripravlja matica na svatbeni izlet. 3. Ko se matica prikaže ob izhodu, dvigne opazovalec rešetko. 4. Čez četrto ure se matica vrne z znamenjem sprašitve v zadku. 5. Ker je žrelo zaprto, bega nestrpno po bradi, kar razburi tudi čebele. Preti nevarnost, da jo obkolijo in zaduše. 6. Zato od strani opazovalec zaklopnico, nakar zginejo matica in čebele v notranjost panja. Za njimi se žrelo zopet zapre in panj se umiri.

(Po F. Ruttnerjevih fotografijah iz *Bee Worlda*. Vol. 37, No. 1, January 1936)

Če nastopi po prvem dnevu parjenja za daljšo dobo slabo vreme, je težko določiti, kakšen bo nadaljnji potek parjenja. Nekatere matice prično po krajšem ali daljšem času zalegati, vendar nikdar tako kmalu kot pri normalni ali kot pri popolni sparitvi. — Druga skupina matic pa počaka na lepo vreme, da se znova in do kraja spraši. To razdobje lahko traja 10 do 14 dni, da — celo do tri tedne, računajoč od prvega parjenja — zato, dragi čebelarji, ne bodite nestrpni, če vaše mlade matice pri štirinajstdnevni starosti še niso pričele leči.

Dosedanja opazovanja in izkušnje so pokazale, da so matice, ki se niso mogle do kraja sprašiti in so pričele leči, bodisi da je bilo temu krivo vreme ali kaj drugega (slaba, pomanjkljivo razvita matica), družinice že čez nekaj mescev prelegle. — Nadalje je bilo ugotovljeno, da se matice, kakor hitro prično zalegati, ne pariyo več, kljub temu da niso bile dokončno sprašene.

O večkratnem parjenju matic danes ni nikakega dvoma več, čeprav ni bilo mogoče neposredno opazovati matice v onih, recimo petnajstih minutah, ko je odletela na praho. — To potrjuje tudi dejstvo, da je množina semenskih nitk v matičnem mošnjičku mnogo večja, kakor jih ima en trot v spolnih žlezah. Na to dejstvo je prvi opozoril že pred leti W. W. Trjasko. Nedavno tega pa je uspelo A. J. Taberju, dokazati na potomkah (kar sicer ne velja za vse matice, zlasti ne za tiste, ki so se združile le s troti istega panja), da se nekatere matice že na prvem svatbenem poletu združijo z več troti. Potomke takih matic so se namreč močno razlikovale po zunanjem videzu in pozneje tudi po ostalih lastnostih. Če je zadeva taka, kot nam jo kažejo ta najnovejša dognanja, potem je jasno, kakšne važnosti je dobro izolirano plemenišče in še prav posebno skrbno izbrana družina, ki pride kot trotar na plemenišče.

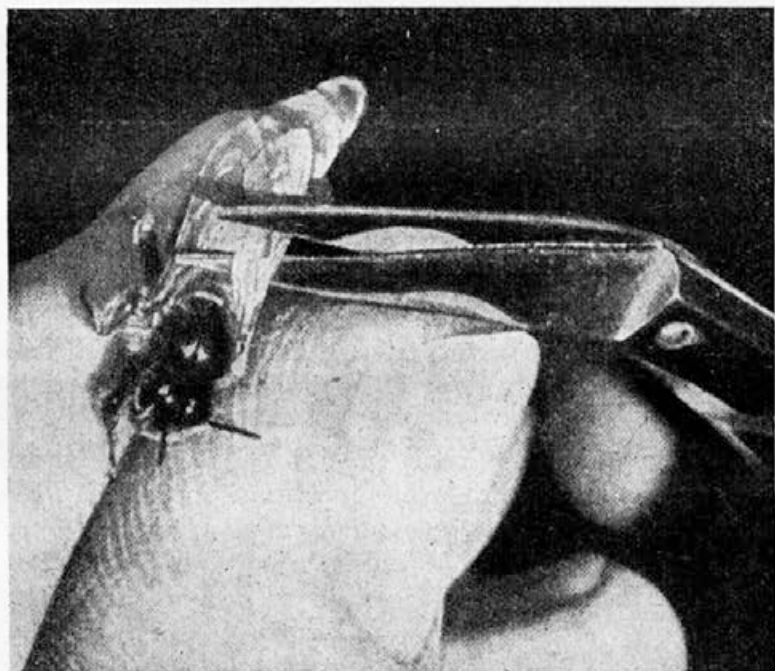
Zanimivi so nadalje podatki o potomkah, ki izvirajo iz več parjenj. Recimo, da izhaja 60 % potomk iz prve in 40 % iz naslednjih paritev. Če so bili troti, s katerimi se je sparila matica, različnih pasem, morajo biti tudi čebele, ki se poležejo iz njenih jajčec, mešanica teh pasem. Sedaj nam postane jasno, zakaj pri nekaterih družinah kar na lepem opazimo križanke, pozneje pa se pojavijo zopet lepe sivke ali obratno.

To bi bile glavne ugotovitve o ponovnem in večkratnem parjenju matic. Opazovanje našega priznanega čebelarskega velemojstra A. Janše in poznejša opazovanja slepega Švicarja Francoisa Huberja, ki sta trdila, da se matica samo enkrat v življenju spari s trotom, so po en in polstoletni veljavi — dokončno ovržena.

ALI NAJ PRIREZUJEMO MATICAM KRILA?

S. RAIC

Neki nemški čebelarški časopis je vprašal svoje bralce, kaj mislijo o prirezovanju kril maticam, potem ko so se sprašile. Dobil je 35 odgovorov (27 nemških, po en švedski, norveški, švicarski in avstrijski ter dva angleška), kar je razmeroma malo. Med njimi jih je bilo 21 proti striženju, 6 ga je zagovarjalo, ostalih 6 je bilo neodločnih.

Odklonilni razlogi so bili večinoma čustveni; pravi čebelar ni sposoben take nespodobnosti, krutosti, mučenja, naravi nasprotujoče umetnije, da — barbarstva kakor je barbarstvo, če režemo na primer psom repe in ušesa. Taka pohabljenost baje ovira matico pri zaleganju, ker si pri tem ne more več pomagati s krili, in sploh negativno vpliva na družino; zato jo čebele rade preležejo.

Pristaši prirezovanja so, kakor je videti iz odgovorov, predvsem veliki čebelarji in še posebno tisti, ki čebele prevažajo. Med njimi je tudi naš angleški znanec Adam Kehrlle. Prevaževalci hočejo s tem preprečiti, da bi jim roji pobegnili, ker družin ne morejo vedno nadzirati. Ko matica s pristriženimi krili z rojem izleti, pade na tla in roj

se vrne v svoj stari panj. Potem mora seveda čebelar družino primerno urediti, če se hoče zavarovati proti ponovnemu rojenju s pevko in če hoče v njej zatreti rojilno razpoloženje, ki za nekaj časa njeno delavnost omrtviči.

Prerezovanje kril ima pa še drug pomen: matice so s tem označene. Če čebelar v svoj dnevnik zapiše, kdaj so se polegile in kdaj jim je pristrgel krila, ve točno, koliko so stare, ve pa tudi, da je v družini matica že stara, če ima krila prerezana, kljub temu da si ni zapisal, kdaj ji je krila pristrgel.

Kdaj opravimo to operacijo in kako? Ni dobro krajšati krila takoj po sprašitvi. Takrat je matica še zelo nemirna in teka nervozno po satih, pa tudi čebele se ob vznemirjenju nekako boje za njo in jo neredko obkolijo, stisnejo v klobčič. Zato takrat sploh ni dobro brskati po gnezdu in iskati matico. Kaj rado se namreč zgodi, da preplašena mladica zleti s sata in se tako lahko izgubi ali zleti v tuj panj, kjer jo čaka gotova smrt.

Mir je tem maticam potreben že zaradi tega, ker v novejšem času nekateri raziskovalci trdijo, da se matica večinoma ne združi le z enim trotom, ampak stori to dvakrat, trikrat, morda še večkrat, kar bi pa preprečili, če bi ji prehitro pristrgli krila; tako bi njeno rodovitnost zmanjšali.

Družine z mladimi maticami pusti torej čim bolj v miru! Ta opomin velja posebno mladim, preradovednim čebelarjem. Počakajmo s prerezovanjem do prihodnje pomladi, ko matica, že popolnoma umirjena, z vso vnemo zalega in je tudi odnos čebel do nje normalen, vendar ne čakajmo predolgo, sicer jo v prepolnem panju težko najdemo.

Pri prerezovanju kril moramo biti zelo previdni, da matice ne pohabimo. Nerodnež jo lahko že takrat, ko jo na satu lovi, preveč stisne ali ji celo izpuli kako krilo. Če jo pa že srečno ujame, ji lahko z okornimi prsti odtrga eno ali celo več nog ali ji stisne kitinjačo. Čebele potem tako pohabljen matico res rade zavržejo in jo preležejo. Zato priporočam čebelarjem, ki hočejo maticam striči krila, da se vadijo v tem poslu na trojih, preveč nerodnim pa svetujem okroglo pokrovko za označevanje matic, ki ima zelo redko, štirikotno napeljeno tkanino iz žice ali iz niti.

Matico je treba z desno roko ujeti za krila in jo potem predjati v levo, tako da jo držita palec in kazalec za vse tri leve noge ali pa palec, kazalec in sredinec prav mehko za oprsje; v tem primeru zavije

matica zadek navzdol, krila pa dvigne, kar nam delo zelo olajša. Z ostrimi škarjami odstrižemo nato z desno roko kako četrtno obeh kril, skrajšamo pa lahko tudi samo levo, ali samo desno krilo (ne toliko, kakor kaže slika); to popolnoma zadostuje, tako da potem na prvi pogled niti ne opaziš, da je matica pristrižena. Nato jo takoj spustimo na sat, bodisi da sama zleze nanj, ali pa jo primemo z desno roko za krila ter prenesemo nanj med mladice. Ves ta postopek mora biti kolikor mogoče hiter.

Nekateri režejo eno leto desna krila, drugo pa leva, vendar to ni ravno potrebno, če si delamo zapiske. Kdor uporablja pokrovko, pokrije z njo matico, jo nalahko pritisne k satu ter počaka na ugoden trenutek, da ji pristriže krilo. Za ta namen je boljša pokrovka z enosmerno vzporednimi nitmi, torej brez prečnih. Tudi pri tem striženju je treba paziti, da ne pride pod škarje kaka matičina noga.

Glede na svoje dolgoletne izkušnje lahko rečem, da so ugovori proti striženju dokaj prisiljeni. Ali so tudi narejeni roji naravi nasprotujoče umetnije, da ne govorim o umetnem osemenjevanju, skopljenju in še o marsičem, s čimer si človek podreja naravo in jo izkorišča v svoj prid. Meni se še ni zgodilo, da bi mi čebele mlado matico s prizanimi krili preglele. Videl sem celo pri prijatelju čebelarju matico, ki je imela — seveda po njegovi nerodnosti — skoro popolnoma odrezana krila. Res, da jo je bilo žalostno videti, vendar je zalegala kakor druge, ki niso imele okrnjena krila. So tudi matice, ki imajo popolnoma razcefrana krila, pa jih čebele kljub temu trpe. Čebele so mi preglele kupljeno matico že v prvem letu njenega rojstva, pa ni bila »pristrižena«. Vzroki za preleganje so pač drugi.

Angleški čebelarski strokovnjak Adam Kehrle trdi, da je vzrok preleganja največkrat prezgodnje dodajanje matic. Po njegovem mnenju mora matica po sprašitvi nekaj časa zalegati v trosatnem prašilniku, da jo mine plašljivost in mladostna vihravost. Najbolje jo je potem dodati kar s sati in čebelami iz prašilnika. Tako dodana matica ne čuti, da je prišla v novo okolje in mirno zalega dalje.

Kdor ima čebele doma in jih lahko vedno nadzira, mu striženje v splošnem ni potrebno, če jih pa nimaš doma in jim ne moreš vsak čas posvetiti potrebne pozornosti, ali če imaš neprijetne sosede, ki ti pri ogrebanju rojev delajo težave, ti striženje pride zelo prav. S tem člankom nočem delati propagande za splošno striženje kril pri maticah. Napisal sem ga, ker vem, da se med čebelarji mnogo govori o tem, pa sem povedal, kakšno je moje stališče. Veselilo bi me, če bi se oglasili še drugi čebelarji v SČ ter izrazili svoje mnenje.

EGIPTOVSKA ČEBELA

EFER

Egiptovska čebela (*apis mellifica* var. *fasciata*), ki je doma v Egiptu, živi prav tako združeno, kot vse ostale čebele medicarice, katerih družine sestavljajo čebele delavke, matice in trotje.

Med vsemi vrstami čebel medicaric je egiptovska najmanjša. Delavka ima prve tri do pol četrtega obročka rdečerumene s črnim robom; rdeče obarvani deli so proti svetlobi prosojni. Naslednji obročki so črni in se svetijo. Zadek je spodaj rumenkast, medtem ko je pri laški čebeli temnorjav. Oprsje je rdečkastorjavo.

Trotje imajo prve zadkove obročke deloma bronastorumene, naslednje pa črne, toda zlato obrobljene. Ta rob se posebno odraža na straneh in na spodnjem delu obročkov. Trotje so vitki, po velikosti pa ne dosežejo naših.

Matice imajo prve štiri zadkove obročke prosojno zlatordeče. Drugi obroček je že črno obrobljen, na vsakem naslednjem pa je ta rob širši, tako da je konica zadka že čisto črna. Drugi, tretji in četrti obroček so močno usločeni, po čemer se ta matica bistveno loči od matic drugih pasem. Tudi nožice imajo deloma zlat odtенок.

Delavke in trotje imajo goste, bele dlačice s srebrnim, matice pa z bolj rumenkastorjavim bleskom.

Zaradi vitke rasti so čebele zelo urne letalke; sploh jim je živahnost prirojena.

Po naravi je egipčanka silno huda. Nerazdražena ne napade; človek lahko stoji pred čebelnjakom in nič se mu ne bo zgodilo, če družine niso bile vznemirjene. Vznemiriti pa jih ni prav nič težko. Zadošča že nenaden močan ropot in stražnice takoj alarmirajo panj, tako da se v hipu vsuje znatna vojska skozi žrelo. Tudi dim jih močno razdraži, posebno tobakov, pomiri jih le mrzla voda iz razpršilnika.

Pri odvzemanju satov čebele ne obsede, temveč odlete in planejo na onega, ki jih moti, če ni v pravem času uporabil razpršilnika. Sicer mu pa ne pomaga nič drugega kot beg, ker razdražene čebele pikajo tudi skozi rokavice in obleko. Pik je zelo skeleč, ker je strup mnogo močnejši kakor pri naših čebelah.

Trebijo se te čebele pozimi opoldne, poleti pa zjutraj in zvečer. V vročem letnem času je opoldne le pičel izlet.

Matica zalega skozi vso zimo, kar je razumljivo pri toplem egiptovskem podnebju. Tudi ne zbira ta čebela znatnih zimskih zalog (tesni panji). Celice napolni prav tako kot sirska ali ciprska tik do

roba. Pepelnatosivi do rumenorjavi pokrovčki so izbočeni. Videti so kot bi bili vlažni; na starem satju so temnorjavi.

Enako urna kot pri napadu je tudi v obrambi, zato pri tej čebeli ne pride do ropanja.

Voh je, kakor vse kaže, mnogo bolj razvit kot pri naših pasmah, tako da z lahkoto najde tudi oddaljene paše. Dobro se orientira ter se prav redkokdaj zaleti v tuj panj. Zaradi svoje vitkosti se tudi laže upira vetru in leti mnogo dalje na pašo kot naše čebele.

Delavke zujé v višjem tonu kot naše, pa tudi zujanje trotov ni tako globoko kot pri naših.

Egipčanka je zelo rojiva; v tem jo prekaša le še sirska čebela. Roji so majhni, ker družine niso močne. Čas rojenja je v Zgornjem Egiptu v februarju, v Srednjem in Spodnjem pa v marcu. Družci so redki. V roju je 20 do 30 nesprašenih matic, često celo več. Ker potegnejo močne družine 100 do 150 matičnikov, pomore do izleta roja že večji del matic v panju, preostale pa potem, ko se ena od njih srečno spraši. Ob rojenju žive torej mlade matice mirno skupaj v istem panju, dokler ne nastopi nova gospodarica. To lastnost imajo tudi sirske in kavkaške čebele. Te prirodne pasme čebel žive pač še na nižji razvojni stopnji, kar je posledica težjih življenjskih razmer; zato je tudi pri njih nagon samoobrambe močnejši.

Poleg prave matice je v panju še nekaj tako imenovanih polmatic, po naše bi rekli trotovk. Polmatice so manjše od pravih matic in nimajo temnega, pač pa rdečerjavo oprsje. Ta zagonetna bitja se izležejo iz čebeljih celic ter mirno žive v panju poleg sprašene matice in prav tako zalegajo, toda le neoplojena jajčeca. Od matičnih trotov se razlikujejo trotje, ki se iz teh jajčec poležejo, po rdečerumenem oprsju.

V družinah so trotje skozi vse leto. Pregarjanja trotov zaradi pomanjkanja hrane v skrbi za zimo čebele ne poznajo; preganjajo jih šele v februarju, torej tedaj, ko je začela matica znova leči neoplojena jajčeca. Čebele pač skrbе, da bodo ob prašenju matic le mladi trotje v družini.

Če matica pogine, si čebele vzgoje novo. Matičnike potegnejo navadno na robu satja nad jajčeci ali nad žrkami, starimi do treh dni. Sredi sata potegnjeni matičniki imajo sicer jajčeca, toda čebele ne vzgoje ličink v takih vtesnjenih matičnikih. Če pa pogine matica, ko ni jajčec ali mlade zalege, tedaj zagospodarijo trotovke.

Satja čebele ob straneh ne pritrdijo; med njim in letvico satnika je do 2 cm prostora. Celice so manjše od celic naših čebel. Na 1 dm jih gre 21 (naših le 19). Zadelavine ne poznajo.

Glavni sovražniki čebel so sršeni in voščene vešče. Sršen (*Vespa orientalis*) ima rjavkastordeč zadek z rumenimi lisami in je bližnji sorodnik našega sršena (v. crabro). Sršeni se množično pojavljajo od junija do septembra ter ne zalezujejo samo pašnih čebel, ampak vdirajo tudi v panje, kjer kradejo med, zalego in mladice. Sirske in ciprske čebele se zoperstavijo sršenom, jih more in mrtve obdajo z zadelavino. Egipčanka pa se proti sršenom ne bori, morebitnih lukenj v panju ne zadela, sršeni pa jih še razširijo, da laže pridejo v panje.

Znatno škodo povzroča tudi voščena vešča, posebno ker je pri egiptovskih panjih vsako čiščenje nemogoče.

Tudi velike črne mravlje pogosto nadlegujejo čebele, medtem ko so večerni lovi krastač le malo pomembni.

Podnebne in pašne razmere so v Egiptu zelo ugodne. Tam ne poznajo zime, niti prave deževne periode. Srednja letna toplina je 21,5° C. Seveda se včasih dvigne toplomer tudi do 40° C, pade pa lahko celo do + 4° C. Tla so zaradi prestopanja Nila in namakanja zelo rodovitna. Tu uspeva bersin, zelo medovita vrsta rumene detelje (*trifolium alexandrinum*), ki cvete februarja in marca. Pa tudi bombaževca in neke vrste bob nudita čebelarjem obilo pašne. Mestoma je dobra paša v aprilu in maju na egiptovski akaciji, ki daje poleg medečine še cvetni prah, prav tako kot dateljnova palma. Egipčani prevažajo čebele na pašo v Gornji Egipt s čolnom po vodi ali pa jih prenašajo s kamelami in osli po suhem. Že v starem veku so čebelarji izkoriščali pašne in prevažali panje v nalašč za to prirejenih čolnih na cvetje rumene detelje. V decembru so pluli po Nilu navzgor, po končani paši pa polagoma vozili navzdol, tako da so prijadrali skozi ves Egipt v februarju do morja. Tam je vsak čebelar prevzel svoje panje, ki so bili baje oštevilčeni, da so vedeli, čigavi so.

Primitivno čebelarjenje, kot je bilo nekdanje, je v Egiptu še danes razširjeno. Čebelarji so sicer inteligentnejši Kopti, vedo pa o čebeljem življenju prav malo. Marsikateri od njih ne pozna niti matice.

Egiptovski panji so zelo preprosti. Delajo jih iz kravjih ali bivolskih odpadkov in nilskega blata. Iz tega naredijo do 1,5 metra dolge cevi. Stena cevi je debela kakih 5 cm. Notranja širina je glede na neenako izdelavo cevi kaj različna, od 13 do 30 cm. Te lončene, bolj rečeno, blatne cevi so slabi prevodniki toplote ter zato prav primerne za pravo tropsko poletje v Egiptu. V njih ni nikake vlage niti prevelikih razlik v toploti kljub vročim dnevom in hladnim nočem.

Felahi (egiptovski kmetje) nakladajo te cevi drugo vrh druge in zamažejo vse reže med njimi z isto snovjo, ki so jo rabili za panje,

pa tudi sprednjo in zadnjo stran skladovnice. Taki čebelnjaki so navadno na polju ne daleč od hiš. Ko vsade roj v cev, zadelajo oba odprta konca z vlažno zemljo, le za žrelo puste kak centimeter široko odprtino, največkrat zgoraj. Često postavijo take skladovnice z zadnjo stranjo tesno ob zid, tako da je mogoče jemati med iz njih le od spredaj. Ta postopek pa gotovo ni prikladen, ker odlaga egiptovska kakor naša čebela med le zadaj.

(Dalje prihodnjič)

ŠE O PREZIMOVANJU ČEBEL V MEDIŠČIH

AVGUSTIN BUKOVEC

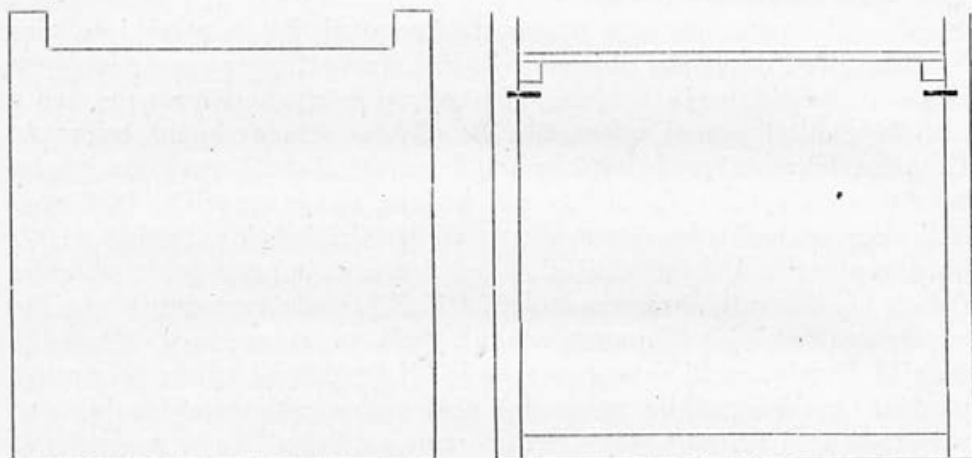
V 9.—10. številki SČ je bil objavljen članek o prezimovanju čebel v mediščih. Iz slike, ki spremlja članek, je razvidno, kako je pisec AŽ-panj v ta namen predelal.

Na tako prezimovanje smo postali pozorni, ko je nemški čebelar Kuntsch pred desetletji objavil v knjigi »Imkerfragen« popis svojega panja in čebelarjenja v njem. Ti panji so se pozneje tudi pri nas v ptujski okolici precej udomačili. Rajnkemu čebelarskemu referentu Humeku in meni je deželni odbor kranjski dodelil vsakemu po tri take panje-dvojčke, da bi jih preizkušala. Panje smo leta 1917 opustili, ker se niso obnesli, toda prezimovanja čebel v mediščih AŽ-panjev nisem nehal preizkušati. V splošnem se je prav dobro obneslo. Čebele so zelo mirno prezimovale. Niti ob južnem vremenu niso silile iz panjev. Mrtvič je bilo mnogo manj. Tudi poraba medu je bila vidno manjša. Pomladanski razvoj panjev je bil živahnejši kakor pri drugih panjih. Družine so bile teden dni prej godne za prestavljanje, a so zato tudi prej izčrpale staro medeno zalogo. Kako leto se je pripetilo — sam spak vedi, zakaj! — da so nekateri panji hudo močili. Pa saj se to pripeti tudi pri spodaj prezimujočih družinah.

Glede na svoje izkušnje in opazovanja lahko rečem, da ima prezimovanje čebel v mediščih precejšnje prednosti pred običajnim prezimovanjem. Še posebno pa ga priporočam tistim čebelarjem, ki imajo čebele čez zimo daleč od doma in nimajo tam prostora za spravljjanje praznega satja. Ne kaže jim, da bi ga jeseni vozili domov, spomladi pa nazaj. Pri takih prilikah se mlado satje rado pokvari. Tudi čebelarji, ki vozijo čebele na pomladansko pašo v reso in od tam kar naprej v kako drugo pašo, naj bi prezimovali čebele v mediščih. Potem spomladi ne bodo imeli nobenih skrbi, kako bi spravili satje za medišča do čebel. Tudi prestavljanje je enostavnejše in ne vpliva

na čebeljo družino tako vznemirjajoče kakor sicer. Saj ostane večina satov tam, kjer so jih čebele vajene najti. Le dva, tri sate z matico vred postavimo dol.

Za tak način prezimovanja pa je treba panj nekoliko pripraviti, a ne tako, kakor je to storil tov. Čermelj, ki je dodal panju še tretje žrelo. Da bi imele čebele v medišču brez tega žrela premalo zraka, se mi zdi nemogoče. Tega še ni nihče trdil od tistih, ki prezimujejo družine zgoraj. Tov. Čermelj se je hotel s tretjim žrelom zavarovati zoper pomanjkanje zraka, ne da bi imel dokaze, da zraka v mediščih res primanjkuje. Dejstvo je, da prihaja že pri samem spodnjem žrelu več kot dovolj zraka v panj. Ravno zaradi tega prestavimo družine v medišče. Če iz panja odstranimo rešetko in pustimo, da si družina sama izbere mesto za prezimovanje, si ga bo izbrala s stoddostno zanesljivostjo v medišču.

V zadnjih letih so čebelarji pri AŽ-panju uvedli preveč nepotrebnih »izboljšav«, o katerih pa nihče ne poroča, kako so se v praksi obnesle. Za nekatere vem, da se niso. Ne bi rad videl, da bi še tretje žrelo prištevali k njim. Naj nam tov. Čermelj pojasni, kakšne dokaze ima za svojo trditev o pomanjkanju zraka.

Rekel sem že, da je treba panj za tako prezimovanje pripraviti. Če družino enostavno prestavimo nad prekrito in od spodnje stene odmaknjeno rešetko, ne moremo spomladi panjev osnažiti. Če bi v ta namen rešetko potegnili iz panja, bi vse mrtvice padle na sate v plošču, pa imamo potem dvojno delo, ker moramo še dno panja očediti. Še slabše je pri panjih, pri katerih so palice pritrjene na rešetko.

(Le kdo si je to imenitnost izmislil?) Pri teh rešetke sploh ne moremo očediti, ker bi morali poprej vse sate zložiti na kozico. Februarja! Hvala lepa! Še to! Zaradi nazaj potegnjene rešetke tudi ne moremo panjev zadaj s slamnicami zapažiti. Neovirano spomladansko (dražilno) pitanje je nemogoče, ker pitalnika ne moremo potisniti pod sate.

Vsem tem nevšečnostim se izognemo, če ustvarimo v medišču enake razmere za prezimovanje kakor so pri prezimovanju v plodišču. V ta namen prirežemo natanko tako velik kos močnega lesonita, kakor je rešetka. Spredaj izrežemo 5 cm široko odprtino, kakršno kaže slika. Roglja ob krajih naj merita tudi 5 cm. Spodaj ob obeh podolžnih stranskih robovih pribijemo letev iz bukovega lesa, debelo pol cm v kvadratu. Zadnja konca letev morata biti toliko krajša, kolikor znaša debelina okenca.

To deščico, recimo ji zimska podnica, namestimo v panju tako, da zabijemo v vsako stranico panja dva močnejša žeblja, ki smo jima glavici odščipnili. Iz lesa naj molita en centimeter. Enega zabijemo pod sprednjim nosilcem (palico), drugega pod zadnjim. Razdalja od stropa do žeblja naj znaša toliko, kolikor znaša višina spodnjega okenca in debelina lesonitne podnice z letvo vred. Na te žeblje denemo novo podnico.

Ko predenemo družino v medišče, moramo zamenjati okenci: spodnje pride gor, zgornje dol. Pod sati je sedaj ravno toliko prostora kakor pri družinah, ki prezimujejo v plodišču. Zato lahko čebele krmimo z običajnim pločevinastim pitalnikom. Pod sate denemo lepenko, da spomladi panje hitreje osnažimo.

V plodišču izderemo palice in jih položimo na dno panja. Ker so palice nekoliko daljše, kot je dno široko, ne gre drugače, kot da jih položimo poševno. Nanje postavimo vsaj tri sate, lahko pa tudi vse, da morejo čebele po njih do gnezda v medišču.

Ker je zimska podnica tanjša od rešetke, zija med njo in spodnjim okencem majhna reža. To zatakne s primerno letvico.

Namesto lesonita lahko uporabljamo tudi tanke vezane plošče, ki pa so mnogo dražje. Spreten čebelar si lahko napravi podnice iz treh tako debelih smrekovih deščic, kot je rešetka. Pribije naj jih na letve tesno drugo k drugi. Pri taki podnici, ki je tudi najcenejša, ne bo potem med okenci nobene reže. Podnice iz enega samega kosa smrekovine ne priporočam, ker se veži.

Veselilo bi me, če bi ta ali oni čebelar preizkusil prezimovanje čebel v medišču po tem mojem opisu in poročal o svojih opazovanjih. Mislim, da bo z nasvetovano preuredbo medišča zadovoljen.

NEKAJ DOKUMENTOV IZ ZGODOVINE SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA

INZ. JOZE RIHAR

Kako pestra, izredno poučna, a malo obdelana je zgodovina slovenskega čebelarstva, je razvidno iz razprav in delno polemičnih člankov, ki so bili objavljeni v preteklih mescih v našem časopisju. To razpravljanje je sprožil predvsem referat o »Razvoju, stanju in nalogah našega čebelarstva«, ki sem ga imel na redni konferenci čebelarskega odbora pri Glavni združni zvezi decembra 1954 in je bil razmnožen v 150 izvodih. Spomladi 1955 sem bil naprošen, da napišem za »Ljudsko pravico« članek »Slovensko čebelarstvo nekdanj in danes«, v »Slovenskem poročevalcu« pa je F. R. v juniju 1955 pisal o »Trgovini z medom nekdanj in sedaj«. Za dodatek je še »Slovenski čebelar« (št. 7—8, leta 1955) začel objavljati A. Bukovčev članek »Nekaj pojasnil«.

V svojem referatu sem se oslanjal le na zgodovinske podatke in si ničesar nisem izmišljal, zato upam, da nepristranskemu bralcu ne bo težka presoja, kdo ima prav. Bukovčev napad je le pospešil moj davni namen, da pobrskam po starih spisih in nekoliko v jasnejši luči osvetlim nekatera markantna razdobja iz naše čebelarske preteklosti. Obenem čutim prijetno dolžnost, da se zahvalim številnim starejšim čebelarjem, ki so mi pomagali pri zbiranju gradiva. Zaradi omejenega prostora ga tu le delno objavljam.

V referatu sem se na kratko dotaknil tudi razvojnih smernic, ki so vodile naše čebelarstvo v preteklih stoletjih. Naj navedem na kratko le vodilno nit tega razvoja. Skušal sem priti predvsem na čisto, zakaj imamo iz časov prosvetljenstva Marije Terezije v 18. stoletju toliko dokumentov, ki pričajo o takratnem razcvitu čebelarstva v naših krajih. V 19. stoletju je začel industrijski sladkor izpodrivati med, ki je imel dotlej monopolni položaj kot sladilo. Čebelarstvo je začelo nazadovati. Ta depresija je pri nas minula šele v drugi polovici preteklega stoletja, ko se je na veliko razvilo trgovanje z živimi čebelami. Janševi dobi čebelarjenja na med in izvozniški dobi, ko se je razširil sloves naše čebele, je sledilo tretje razdobje, ki se je začelo v našem stoletju z uvajanjem AŽ-panja s premičnim satjem, ko je začelo čebelarstvo znova nazadovati zlasti na podeželju.

Kaj nam je znanega iz Janševe dobe, kjer je zadel člankar na prvi kamen spotike? O čebelarstvu v 18. stoletju imamo nenavadno mnogo podatkov. Opisujejo ga A. J. Scopoli (Dissertatio de apibus, 1770), A. Janša v »Razpravi o rojenju čebel« (1771) in v »Popolnem nauku o čebelarstvu« (1775) ter P. P. Glavar v poročilu Kmetijski družbi (1768). Dalje so nam na razpolago zapiski o tehtanju medu v Ljubljani iz leta 1753 do 1756, patent Marije Terezije (1775), pojav prve slovenske čebelarske knjige (prevod Goličnika) in še nekateri drugi viri.

Za presojo čebelarstva v Janševi dobi je pomembno zlasti vprašanje, ali je bil med, ki so ga stehali na cesarski tehtnici v Ljubljani v letih 1753 in 1754 skupno 332,6 ton, leta 1756 pa kar 418,6 ton, domač pridelek, ali je bil to le tranzitni med.

V trditvi, da gre pri tem za domači pridelek medu, se opiram predvsem na navedbe Valvazorja, P. P. Glavarja, Vrhovca, Križaja in Miheliča. Val-

vazor opisuje v svojih knjigah »Slava vojvodine Kranjske« dobo pred Janšo. Med drugim pripoveduje tudi o razpošiljanju kranjskega medu v tuje dežele. »Medu pošiljajo mnogo v tuje dežele. Zlasti v Salzburg gre letno več tisoč centov. Kako mora biti dežela Kranjska polna in prepolna medu, pozzemamo lahko po tem, kako je tu med poceni.« (podčrtal R. J.)

Ivan Vrhovec, ki sporne številke prvi navaja (Ljubljanski meščanje v minulih stoletjih, Ljubljana 1886), sklepa iz prepira, ki se je razvil v sredini 18. stoletja med predstavniki mestne in cesarske tehtnice, da »se je pridelalo (v tedanji dobi) na Kranjskem neprimerno več medu kot dandanes, (podčrtal R. J.), da je bil med izredno važen artikel in da je bilo trgovstvo z medom na Kranjskem in v Ljubljani nekdanj zelo živahno.« Med predstavniki približno 400 družin, ki so kot trgovci, rokodelci in obrtniki tedaj gospodovali v Ljubljani, so bili tudi trije medičarji. Iz tedanjih zapiskov je razvideti, da to ni bil ves med. Poročilo iz 1775 pravi, da je cesarska tehtnica tehtala le tisti med, ki so ga trgovci vozili skozi Ljubljano, to je med, ki ga niso vskladiščili v mestu, mestna tehtnica pa tistega, ki je ostal in se tu porabil. Verjetno pa je, da so precej medu prodali in porabili »na črno«, ne da bi gospoda zanj vedela.

Iz podatkov v letu 1781 zvemo, da so medičarji v Ljubljani nakupovali med in da so ga potlej preko Koroškega in Solnograda prevažali naprej. Jože Križaj (Geschichte der österreichischen Land- und Forstwirtschaft 1848—1898, Wien, 1901, dodatni zvezek, Kranjska bučela) pravi »da je Kranjska bučeloreja ter izvažanje medu ter voska dosegla v 18. stoletju svoj vrhunec.« Nadalje navaja, da je šel med proti severu, kjer je bil Beljak glavno tržišče, ter da je »kmet izdelke svoje domačije« (podčrtal R. J.) prodajal v te kraje. Tako je na primer samo samostan Mariabrunn pri Kostanjevici okoli 1770 izvozil nad 500 stotov medu.

Tudi S. Mihelič (Anton Janša — slovenski čebelar, Ljubljana 1954) tolmači navedbe I. Vrhovca tako, da podatki o medu, ki je bil stehtan tedaj v Ljubljani, povedo, »koliko medu se je pri nas pridelalo in letno izvozilo.«

Ko tedanji gospodarstvenik in čebelar P. P. Glavar, ki je sam imel 500 do 500 panjev, daje leta 1768 Kmetijski družbi poročilo k predlogu za zboljšanje čebelarstva, pravi, da mu »prodaja medu in voska iz naše dežele v sosedne dokazuje, da je čebelarstvo važna panoga«. Kako so takrat gledali čebelarstvo kot samostojno kmetijsko proizvodjalno panogo, vidimo tudi iz predloga nižjeavstrijske kmetijske družbe, v katerem je rečeno, da čebelarstvo v mnogih deželah preživlja kmeta in da je vsaj toliko koristno kot mlekarstvo.

Navedeni viri so si enotni v tem, da je bilo čebelarstvo tedanje čase na Kranjskem pomembna in donosna panoga in da je bil domači pridelek medu tisti, ki so ga tehtali v Ljubljani in ki je desetletja razvnel predstavnike cesarskega Dunaja in ljubljanskih meščanov.

Mnenja sem, da A. Bukovcu prednji zgodovinski viri niso bili znani, sicer te moje trditve ne bi skušal spodbiti z besedami: »Zelo verjetno je — vsaj ustno izročilo govori za to (podčrtal R. J.) — da je bila Ljubljana v starih časih zbirališče in nekaka prekladalna postaja ne le za kranjski med, marveč tudi hrvaški in primorski med, ki je semkaj prihajal deloma kot cestni tovor, največ pa po vodni poti, po Savi in Ljubljani.« (Sl. čebelar 1955, št. 7—8). V koliko je mogla Ljubljana služiti za prevoz primorskega medu, prepuščam

drugim, menim pa, da tudi A. B. ni treba uporabljati za dve stoletji nazaj nezanesljivega ustnega izročila, ko imamo pisanih zgodovinskih virov na pretèk.

Številke I. Vrhovca o količinah medu, ki so ga v drugi polovici 18. stoletja stehali na ljubljanski tehtnici, so vsekakor zelo visoke. Še večje začudenje zbuja, ko nas razni prej navedeni pisci potrjujejo v mnenju, da gre pri tem dejansko za naš in ne uvoženi pridelek. Navedbo I. Vrhovca, ki ni osamljena, zato lahko vzamemo kot precej solidno osnovo za primerjavo z današnjimi pridelki. Povrh tega gre pri njem predvsem za Kranjsko, ki predstavlja le del današnje Slovenije. »Štajerski pridelek v njegovih številkah gotovo ni zapopaden, ker je presežek medu od tam odhajal naravnost v severne pokrajine.« (A. B.). Iz tega lahko sklepamo, da je bil skupni pridelek medu na vsem ozemlju, ki ga dandanes zavzema Slovenija, tedaj še znatno — vsaj za tretjino — višji. *Ako primerjamo v tem smislu takratne pridelke s pridelki v zadnjih desetletjih, skoro ne moremo verjeti, da je v resnici pridelovanje medu tako nazadovalo.*

Ta ugotovitev, ki jo potrjuje statistika in dejstvo, da imamo v našem čebelarstvu kronično slaba leta, medtem ko o izvozu v preteklih desetletjih skoro ni bilo govora, seveda ne more biti namen naših raziskovanj oziroma naša izhodiščna točka. Bolj nas zanimajo vzroki, zakaj smo tedaj toliko pridelali in zakaj dandanes pridelamo razmeroma malo. Vzrokov je kajpak več. Zdi se, da jih moramo iskati predvsem v tedanjem močnem povpraševanju po medu, v srenjskem načinu poljedelstva, čebelarjenju v gorenjskih panjih z nastavki in velikem številu čebeljih družin. O tem podrobneje na drugem mestu.

Morda se A. Bukovcu zdijo prednji »podatki netočni, naziranja napačna, sodbe pristranske in trditve, ki niso v skladu z dejstvi«, vendar so bile napisane na osnovi zgodovinskih virov izrecno z namenom, da bi vsaj nekoliko osvetlili nekatere strani iz našega najbolj znamenitega čebelarskega razdobja. Vodilo nas pri tem ni ugotavljanje suhoparnih dejstev, temveč le želja, da bi poiskali vzroke takratne čebelarske konjunktore, ki je prenehala, ko se je na obzorju pojavilo novo belo sladilo — industrijski sladkor.

Dalje — drugi kamen spotike! V srednjem veku so bile čebele in njihovi proizvodi sila dragi. Sladkosnedneži so morali večkrat globoko poseči v žep, če so se navadili na takrat edino sladilo. Čeprav so bili tedanji panji preprosti, so predstavljali veliko vrednost. Iz poročila v letu 1538 povzemamo, da je stal 1 čebelji panj 3 fl. Za 15 fl. je bilo tedaj mogoče kupiti tri krave ali pet čebeljih panjev. Niti moderni veliki panji nimajo več tolikšne vrednosti.

V zlati dobi našega čebelarstva se je pojavil sladkor »največji sovražnik čebelarstva«, kot ga leta 1951 doslovno imenuje vodilni avstrijski čebelarski časopis. Najprej je prihajal na trg ameriški sladkor iz sladkornega trsa, ki je pa bil še zelo drag in medu ni konkuriral. Vendarle je postajalo belo sladilo »moda«. Znameniti čebelarji, kot na primer baron Ehrenfels, so se ukvarjali celo z mislijo, da bi tovarniško predelovali med v sladkor. Še leta 1857 je v Grazu župnik Semlitsch predlagal, da bi medu odvzeli okus po cvetju.

V nekaj desetletjih se je to stanje povsem spremenilo, ko so začeli v Evropi izdelovati sladkor iz sladkorne pese.

Prva taka tovarna je začela delovati v Nemčiji 1802. Sladkorna industrija se je zlasti hitro razvijala, ko je Napoleon blokiral uvoz trsnega sladkorja iz prekomorskih dežel. *Leta 1840* je bilo v nemških deželah 145 tovarn, ki so predelale 2,5 milijona m. c. sladkorne pese v 142.000 m. c. sladkorja. *Leta 1860/61* je bilo že 247 tovarn, ki so predelale 14,5 milijona m. c. sladkorne pese v 1.250.000 m. c. sladkorja. *Leta 1913* je 341 tovarn predelalo 169,3 milijona m. c. pese v 25.101.016 m. c. sladkorja. Medtem ko se je v svetovnem merilu 1840 pridelalo 95,65 % vsega sladkorja iz sladkornega trsa, se je leta 1901 pridelalo le še 32,40 %, ostalih 67,60 % pa že iz sladkorne pese. Sladkor je izpodrinil med in je pripomogel, da je delno uničil ukoreninjeni domači način čebelarjenja.

J. Križaj (1901) navaja, da je bilo v Janševi dobi na Kranjskem po oceni 90.000 panjev, za leto 1896 pa vemo, da so na Kranjskem našli le 25.203 panje. Kot pripoveduje, je kranjska bučeloreja dosegla v 18. stoletju svoj vrhunec. Nadalje pravi sledeče: »Prva rana takratni čebeloreji je bila zadana s tem, da se je povzdignilo uvažanje surovega sladkorja. *Vsled nizkih cen medu se bučeloreja ni več izplačevala.*«

A. Lapajne, učitelj na kmetijski šoli Grm, piše leta 1909 v Slovenskem čebelarju tole: »*Da se na Dolenjskem čebelarstvo ni bolj širilo, so krive le nizke cene medu in voska in pa pomanjkanje občil (prometnih sredstev).*«. A. B. očitno niso znani ti zgodovinski podatki, ko pravi, da zgodovina nikjer ne omenja, da bi bili čebelarji kdaj zašli v zadrego zaradi prodaje medu. Kdo ima prav, ali A. Bukovec, ki bi rad sam po svoje krojil zgodovino, ali jaz, ki se držim zgodovinskih virov, naj preudari bralec.

Pripominjam, da bi lahko navedel še več zgodovinskih podatkov, ki pričajo, da je uvedba sladkorja v 19. stoletju povzročila nazadovanje čebelarstva. Pisec pravi, da ni bil sladkor vzrok nazadovanju čebelarjenja, temveč, da je tega krivo v glavnem poslabšanje pašnih razmer. Kaj je na tem? Ukrepi, ki jih je prineslo intenzivno kmetijstvo, so se začeli uvajati šele v tem stoletju. Do konca 1870. ko je tedanje čebelarstvo rapidno nazadovalo, se ukrepi intenzivnega poljedelstva še niso poznali. Pašne razmere se še niso toliko poslabšale, da bi moglo to vobče vplivati na nazadovanje čebelarstva. S krčenjem živih meja, uvajanjem žitočistilnika (trijerja), uporabo umetnih gnojil in sredstev za varstvo rastlin, intenzivnim kolobarjenjem, izsekavanjem žlahtnega kostanja, opuščanjem ajde itd., so začeli v pomembnem obsegu šele v 20. stoletju.

Pisec v Slov. čebelarju očitno pripoveduje o dobi, ko je on začel čebelariti, spregleda pa, da je naše čebelarstvo bilo zaradi uvedbe sladkorja na psu dobrega pol stoletja prej. Mislim, da vsak nepristranski bralec vidi, da se A. B., ni posrečilo ovreči zgodovinskega dejstva, da je zmagoslavni pohod sladkorja bil bič za takratno čebelarstvo. Dandanes to manj čutimo, ker se je zopet vzpostavilo nekako ravnovesje in je med pridobil na vrednosti zaradi svojih zdravilnih lastnosti. Vendar smo čebelarji že zdavnaj izgubili tekmo s sladkorjem. Medtem ko se v svetovni potrošnji porabi na glavo 15 kg sladkorja, se porabi medu le 0,1–0,2 kg.

Novega impulza je dala slovenskemu čebelarstvu šele trgovina s čebelami, tako da se je v drugi polovici 19. stoletja znova razmahnilo.

Naravnost neverjetno je, kako je člankar v »Slovenskem čebelarju« malo poučen o tej trgovini! Pravi, da je bilo na Kranjskem v času najživahnejšega izvoza v celem komaj ducat trgovcev s čebelami, in ne verjame moji navedbi, da jih je bilo v tem času samo na Gorenjskem okoli 30. In resnica?

Odpri, dragi bralec, Slovenskega čebelarja« iz leta 1912 in na strani 71 boš našel, da je takratni urednik F. Rojina navedel sledeče: »Iznova se je čebelarstvo pri nas povzdignilo, ko je jel Rotschütz v Podsmreki pri Višnji gori izvažati čebele v tujino. Za njim se je oprijel kupčije s čebelami Ambrožič v Mojstrani. *Kmalu je število trgovcev s čebelami samo na Gorenjskem naraslo na 50.*«

Po prejemu Bukovčevega članka v 7—8 št. Slov. čebelarja (dne 5. septembra 1955) sem Rojinove navedbe skušal preveriti. V kratkem času sem zbral imena in podrobnejše podatke za 43 čebelarjev, ki so tedaj na Kranjskem trgovali s čebelami in jih izvažali. Med njimi jih odpade samo na Gorenjsko 31. Med tistimi, ki člankarju niso omembe vredni, so tudi taki, ki so letno izvozili po 500 rojev. Podrobnejši podatki so na razpolago.

Dalje je A. Bukovcu pretirano, naravnost fantastično, ko navajam, da je v letu najživahnejšega izvoza odposlal baron Rotschütz 17.000 rojev. A. B. prosim, da prebere »Zgodovino avstrijskega kmetijstva in gozdarstva 1848—1898«, dodatni zvezek, ki je izšla leta 1901 na Dunaju. Na straneh 197—200, kjer bo bral veliko poučnega, je zapisano tudi tole: »Napredujoče izvažanje (Rotschütza) dokazujejo najbolj statistični podatki. V zadnjih 15. letih se je razposlalo na leto po 9—11.000 pošiljk čebel; *leta 1890 je doseгло razpošiljanje s številko 17.000 svoj vrhunec.*« Ta podatek sta doslej poleg mene uporabila še dva druga pisca, ni mi pa znano, da bi ga skušal kdo v »Slovenskem čebelarju« ali kje drugje izpodbiti ali ovreči. Čudim se le, da ti zgodovinski podatki niso poznani A. B., dolgoletnemu uredniku čebelarskega strokovnega glasila.

Dalje! A. B. se zdi tolikšen izvoz nemogoč, češ da ni bilo zadosti čebel. Doba trgovanja s čebelami, čebelarskih semnje na Igu in v Kranju je res že precej za nami. Takratni čebelarski pisci nam pa prepričljivo zatrjujejo, da se je število rojev preko leta dva do trikratno pomnožilo. Rotschütz je kot izkušen trgovec leta 1892 takole opisoval tedanje čebelarstvo na Kranjskem: »V zimski dobi štejejo čebelnjaki okrog 30.000 družin, ki se v rojilni dobi namnožijo na 70—80.000.« Rojev je bilo potemtakem dovolj, da je izvoznik R. spravil skupaj 17.000 pošiljk, zlasti, ako upoštevamo, da je imel sam v svojih čebelnjakih nad 2000 čebeljih družin. Iz tedanjih spisov je prav tako jasno razvidno, da niso izvažali le narejencev iz prceev, kot trdi A. B., temveč vse vprek, kar je kupec želel. Zapiski pričajo, da so izvažali približno polovico kranjičev (to je v panjih, kakršne so nakupili), ostalo pa v panjih s premičnim satjem (narejence), dalje suhe čebele in matice.

A. B. naj prebere članke A. Lapajneteta iz časov pred prvo svetovno vojno, pa se bo o trdnosti mojih navedb še bolj prepričal. O naši čebelji pasmi, izvozu v novejši dobi in drugih spornih vprašanjih, pa kaj več prihodnjič.

NOV PREDLOG O PREVAŽANJU ČEBEL NA PAŠO

S. R.

Dne 27. novembra 1955 je praznovala Čebelarska zadruga v Osijeku 75-letnico ustanovitve čebelarske organizacije hrvatsko-slavonskega društva v Osijeku hkrati s 75-letnico izhajanja osiješkega čebelarskega lista »Pčela« in 10-letnico uspešnega dela sedanje Čebelarske zadruge. Ob tej priložnosti je bila tudi otvoritev novega čebelarskega doma in čebelarske razstave.

Te pomembne proslave so se udeležili zastopniki čebelarskih organizacij iz vseh republik, med njimi tudi zastopnik Zveze čebelarskih društev za Slovenijo.

Ne da bi se spuščali v podrobnosti, moramo reči, da je bila proslava zelo dobro pripravljena, da je vladalo med zborovalci nadvse pristrčno vzdušje in da priznanje, ki ga je jubilatki v imenu Saveza čebelarskih organizacij Hrvatske izročil njegov predsednik dr. Tomašec, ni bila le gola formalnost, marveč pravilna ugotovitev, da so osiješki čebelarji in njihova organizacija res storili veliko za napredek čebelarstva.

Starosta osijeških čebelarjev in neutrudni delavec njihove organizacije, tovariš Šenberger, je ob tej priložnosti v daljšem poročilu prikazal zgodovino in razvoj osiješke čebelarske organizacije, dr. Tomašec pa je v svojem zanimivem predavanju poročal o zdravljenju čebeljih boleznih.

Preobširno bi bilo to poročilo, če bi skušal podrobneje razčleniti vsebino obeh predavanj. Izmed vsega bi omenil le to, da je AŽ-panj v osiješkem okraju dosegel število vseh drugih panjev.

Reči je treba, da je bilo vse, kar smo videli, urejeno in pripravljeno tako, da moramo prizadevnosti osijeških čebelarjev le čestitati. Res lep čebelarski dom so si postavili.

Popoldne smo se zbrali zopet v dvorani, kjer smo se med drugim razgovarjali o prevažanju čebel na pašo. Odbor Čebelarske zadruge je pripravil predlog za boljšo organizacijo prevažanja. Ker bo ta predlog zbudil zanimanje tudi med našimi čebelarji in ker bi bilo prav, da tudi naši čebelarji povedo svoje mnenje o njem, ne bo napačno, če ga v prevodu ponatisnemo v našem listu.

Izboljšajmo čebelarsko organizacijo!

Že nekaj časa, zlasti pa v letu 1955, obravnavajo čebelarski listi vprašanja, ki so brez dvoma najaktualnejša:

1. prevažanje čebel na pašo in
2. čebelje bolezni.

Obe vprašanji sta tesno povezani med seboj, zato ni nič čudnega, če so nekateri mnenja, da je poglobljena nevarnost za širjenje boleznih ravno v prevažanju čebel na pašo. Slišati je, žal, najrazličnejše trditve in nekateri postavljajo vprašanja, namesto da bi iskali poti, kako bi ta vprašanja zadovoljivo reševali. Res je, da je bilo že nekaj poizkusov reševanja teh vprašanj, vendar smo videli na primerih, da ne bomo prišli daleč, če jih

bodo skušale reševati osamljene krajevne organizacije. Vse preveč namreč prihajajo potem do izraza ozki krajevni interesi, ki nimajo nič skupnega s splošnimi interesi čebelarstva.

Čeprav zelo radi poudarjamo izdatnost naših paš in zahtevamo, da to naše prirodno bogastvo čimbolj izkoriščamo, pa čebelarji prevaževalci vse bolj zadevajo na težave, kakršnih bi ne smelo biti. Kljub temu, da je naše čebelarstvo številčno še vedno manjše kot pred vojno, moramo reči, da danes prevažamo mnogo več kot kdajkoli. To je tudi prav. Prevažanje je treba še nadalje pospeševati, ker bi prav gotovo bila škoda, če bi kako pasišče ostalo neizkoriščeno. Za sodobno čebelarstvo so potrebna dokajšnja investicijska sredstva. Slabo bi gospodarili, če bi šli samo v širino, a ne bi popolnoma izkoristili tega, kar imamo. Najprej je treba dvigniti proizvodnjo obstoječih čebelarskih gospodarstev in doseči, da bodo donosnejša. To pa najlaže dosežemo s prevažanjem čebel. Čebelarji si želijo zanesljive obveščevalne službe, pašnih katastrof ter vremenskih poročil in napovedi, toda vse to so le njihove pobožne želje. To pa zato, ker nimamo potrebne organizacije, niti predpisov, ki bi zavarovali pasišča pred prevelikim kopičenjem panjev in interese tistih, ki najdejo kako pasišče. V strahu, da ne navale nanj »kopači zlata«, obsedeni z medeno mrzlico, molčijo o svoji najdbi in tako ostane paša le delno izkoriščena.

Vprašanje zavarovanja pasišč je treba rešiti razumno in nepristransko, ne da bi pri tem padali iz ene skrajnosti v drugo. Kapaciteto pasišč je treba oceniti zelo elastično in za vsak primer posebej. To ni težko, če se le izognemo ozkim krajevnim gledanjem.

Tu je tudi vprašanje čebelarskega zakona. Ta zakon nam je danes prav gotovo neogibno potreben. Toda, če z njim ne bomo rešili nekih temeljnih in načelnih vprašanj, ki se tičejo prevažanja, bomo zgrešili svoj namen. Čebelarski zakon bi bilo mogoče sprejeti šele potem, ko nam bodo obrisi dobre čebelarske organizacije popolnoma jasni. Čebelarski zakon bi namreč moral tej organizaciji določiti vlogo in pristojnost, hkrati pa ji dati nekatera pooblastila, brez katerih bi bila vsaka, četudi najboljša zamisel in organizacijski ukrep samo jalov poskus.

Ključ za rešitev vseh temeljnih čebelarskih vprašanj je v dobri čebelarski organizaciji, sposobni, da opravlja ustrezne funkcije. Šele potem se bodo lahko uveljavili predpisi, ki bi jih ta organizacija demokratično predlagala, sprejemala in izvajala.

Vloga krajevnih organizacij

Krajevne čebelarske organizacije (društva ali zadruga) morajo biti brez izjeme obvezno včlanjene v republiški čebelarski zvezi. V vseh krajevnih organizacijah je potrebno večje ali manjše število čebelarjev, ki bi bili pooblašteni čebelarski bolezenski strokovnjaki. Le-ti bi bili hkrati lahko tudi nadzorniki pasišč na določenem področju. Postopali bi po določenih pravilnikih o prevažanju čebel, ki bi ga sprejela republiška čebelarska zveza. Povsod, kjerkoli je mogoče, nastopajo samo predstavniki čebelarske

organizacije, bodisi krajevne, republiške ali zvezne (kakršen je pač predmet), a organi krajevnih oblasti (milica in podobno) posežejo vmes šele na njihovo zahtevo ali brez nje po narodi prestopka.

Načelno so vsa pasišča splošno narodna imovina in jih neovirano izkoriščajo prav vsi organizirani čebelarji ne glede na bivališče. Po preudarku lahko Zveza določi večje ali manjše prednosti za krajevne čebelarje ali čebelarje iz iste republike, lahko pa veljajo prednosti tudi za čebelarje tistih republik, v katerih imajo prej omenjeni iste pravice (recipročnost).

Ako čebelarji s primitivnimi panji, ki ne prevažajo in čebelarijo na istem mestu, ne pristopijo k Zvezi, ne veljajo v smislu predpisov za čebelarje in ne morejo uživati nobenih ugodnosti ali posebne zaščite svojega pasišča. Samo člani Zveze morejo izkoriščati razna pasišča in prevažati čebele s paše na pašo.

Republiška čebelarska zveza se briga za vsa pasišča in jih nadzira po svojih področnih organizacijah, podobno kakor se republiška zveza ribiških društev briga za vprašanja ribolova v vseh vodah. Kakor nima ribič, ki ni plačal Zvezi letne članarine, pravice do ribolova, tako tudi čebelar, ki ni član Čebelarske zveze, ne sme prevažati svojih čebel, da izkoristi kako pašo. To bi bilo potrebno zaradi tega, da se Zvezi zagotovijo sredstva in da je njeno financiranje razdeljeno na čim večje število čebelarjev ter je tako članarina čim manjša.

Zveza bi potem svoj proračun krila pretežno s članarino, ki bi jo pobrala ob izročanju čebelarskih legitimacij. Kolikšna bi bila članarina, bi sklepal letni občni zbor Zveze pri določanju skupne proračunske vsote glede na naloge, ki bi jih morala Zveza opraviti. Včasih bi višina članarine bila odvisna od števila članov. Čim več bi bilo članov, tem manjša bi bila članarina na osebo.

Čebelarska legitimacija

Čebelarska legitimacija bi bil glavni in edini čebelarski dokument, v katerem bi bilo vse, kar je potrebno za uspešno delovanje čebelarske organizacije. V glavnem bi morali biti v čebelarski legitimaciji tile podatki in rubrike:

1. registrska številka člana, njegovo ime in priimek;
2. sklicevanje na številko osebne legitimacije, s čimer bi fotografija odpadla;
3. število panjev, n. pr. 20 do 30 ali 40 do 50, od česar bi bila odvisna tudi višina članarine. Ta bi se ravnala po okroglo določenem številu panjev in bi mogla biti sorazmerna, naraščajoča ali padajoča, kakor bi pač sklenil občni zbor Zveze;
4. rubrike za odobritev stojišča na pasišču. Stojišča bi dodeljevale brez zamotanega postopka in kolkovanih prošenj krajevne čebelarske organizacije po pravilniku o prevažanju. Postopek bi moral biti zelo preprost in do skrajnosti prožen, tako da bi bil v določenih primerih dovoljen prevoz tudi brez odobritve, za katero bi prevaževalec naknadno zaprosil. V primeru spremembe pasišča bi organizacija, v katere področje bi spadalo novo

stojišče, izdala čebelarju dovoljenje za dovoz, organizacijo prejšnjega pasišča pa bi o tem pismeno obvestila. Morda bi bilo umestno, da bi bili prevozi vpisani tudi pri Zvezi, predvsem zaradi ureditve pašnega katastra in pregleda, koliko je pasišč izkoriščenih in koliko jih je še na uporabo prevaževalcem. V tem primeru bi bilo treba določiti, da je odobritev stojišča na nekem pasišču zvezana s pismenim obvestilom Zvezi. Zadostovalo bi, če bi prevaževalec navedel samo številko čebelarske legitimacije in število pripeljanih družin. Pravilnik bi moral predvidevati tudi kazni za razne zlorabe. Z dovoljenjem, vpisanim v čebelarsko legitimacijo, bi bilo onemogočeno, da bi kak čebelar imel istočasno dovoljenje za več pasišč v žepu, izkoriščal pa bi samo eno. Z vsakim novejšim dovoljenjem bi bilo starejše avtomatično razveljavljeno. Seveda bi morala biti prejšnja čebelarska organizacija pismeno obveščena, da lahko s prostim pasiščem zopet razpolaga. Mogle bi biti v legitimaciji tudi rubrike za objavo pasišča, pa bi lahko zaradi tega tako obvestilo odpadlo;

5. rubrika za potrdila o zdravstvenem stanju čebel, ki bi jih izpolnjevali pooblaščen pregledovalci in bi bile potrjene z žigom krajevne čebelarske organizacije. Na pregledu je zainteresirana čebelarska organizacija, a ne čebelar, ki prevažata, zato naj bi odpadla taksa za pregled. Pregledovalci naj morda dobijo pavšalne nagrade ali naj opravljajo svoje dolžnosti častno v interesu čebelarstva svojega kraja. To je istočasno dolžnost in pravica krjevnih čebelarjev.

S pravilnikom bi morala dobiti neke pravice tudi skupnost čebelarjev, zbranih na določenem področju kakega večjega pasišča, da bi mogli s sklepom večine onemogočiti nepremišljene ukrepe neodgovornih prevaževalcev, ki spravljajo v nevarnost ostale čebele zaradi ropa ali česa podobnega;

6. rubrike za žige železniških ali ladijskih postaj. Žig železniške uprave po prihodu na razkladalno postajo bi bil lahko edini dokaz, da je čebelar uredil vse obveznosti do železnice in podobno. Zveza bi se morala potruditi, da se ugodnosti pri prevozu čebel po železnici še razširijo. Čebelarji z legitimacijo bi morali imeti, kadar potujejo k čebelam na pasišče, ki je vpisano v legitimaciji ter potrjeno z žigom čebelarske organizacije in razkladalne postaje, popust tudi pri osebni vožnji. To bi bilo skladno z ugodnostmi ostalih delovnih ljudi, kadar se vozijo z doma v kraj, kjer so zaposleni;

7. izveček iz pravilnika o prevažanju čebel, vse važnejše odredbe in posebej kazni za razne prestopke; morda tudi izvečke iz železniške tarife z navedbo ugodnosti;

8. prazen prostor za vpisovanje opomb krajevnih čebelarskih organizacij in bolezenskih strokovnjakov ali za registracijo kakih prioritetenih pravic, kazni in podobno.

Najostrejša kazen ne glede na morebitni sodni postopek bi bila za čebelarja odvzem čebelarske legitimacije, kar bi praktično pomenilo izgubo pravice do čebelarjenja oziroma prevažanja. Ta kazen bi doletela praviloma vse tiste čebelarje, ki skrivajo nalezljive bolezni čebel, ki prodajajo bolne družine in okužen material, ki iz prozornih razlogov širijo alarmantne vesti

o boleznih na kakem pasišču in podobno, kar ogroža prodajo naših čebelarških proizvodov na našem in inozemskem trgu.

Čebelarji se nikakor ne bi smeli deliti na sektorje (državnega, združenega in privatnega), ker morajo biti v Zvezi vsi člani enaki. Tistemu, ki prvi najde kako pasišče in ga razglasi, da ga potem lahko izkoriščajo tudi drugi čebelarji, bi se morala zagotoviti neka prednostna pravica. Kaka nova pasišča lahko pravočasno odkrijejo samo osebno zainteresirani podjetni čebelarji. Taka prizadevanja je treba upoštevati, ker hočemo vse pašne čim bolj izkoristiti. Ker nobeno pasišče ni zaščiteno, je krivo, da jih ostane mnogo samo deloma ali pa prav nič izkoriščenih. Nekateri čebelarji ljubosumno skrivajo svoja pasišča in ne govorijo resnice glede donosa ali stanja tehtnice.

Čebelarje, ki sporočijo drugim, da se je začela dobra paša in jih povabijo na uspešno izkoriščanje te pašne, mora Zveza pohvaliti ali celo nagraditi, vsekakor pa jim dati prednosti ne glede na to, ali so privatniki ali so iz združenega ali državnega sektorja.

Gotovo se bo zdela čebelarska legitimacija nekaterim nekaj nepotrebne, birokratskega, članarina za Zvezo pa novo obremenjevanje čebelarstva. Toda v resnici bi bila popolnoma nekaj drugega. Njen pravi namen je poenostavljenost vseh postopkov, s katerimi se dovoljuje prevoz čebeljih družin na pasišča. Gre za to, da se odpravi kolkovanje in vlaganje prošelj ali vsaj zniža takse za zdravstveni pregled čebeljih družin.

Čebelarska zveza ne more brez sredstev nič storiti za čebelarstvo ali pa prav malo. Če ima sredstva in se naslanja na močno in dobro organizacijo, zmore vse zahteve modernega čebelarstva: od učinkovite obveščevalne službe o stanju paš in vremena na posameznih pašnih področjih pa do opozarjanja na razširjenost čebeljih kužnih boleznih.

Samo eno prihranjeno potovanje za ogled pasišča bo marsikateremu čebelarju plačalo članarino za več let.

Recimo, da se v Zvezo včlani zgolj 1000 čebelarjev iz naše republike in tistih, ki prihajajo na naša pasišča iz drugih republik, ter da je povprečna članarina 1000 din na člana, bi to zneslo milijon dinarjev. S to vsoto pa bi Zveza že lahko kaj naredila.

*

Mnenja o predlogu na razpravi niso bila enotna. Večina se je načelno izrazila zanj. Zato so zborovalci zahtevali, da ga zadruga pošlje vsem čebelarškim organizacijam, da se o njem pogovorijo še drugi čebelarji in storijo potrebne korake za njegovo uresničitev.

Eden ali dva govornika nista čutila posebne potrebe po taki organizaciji, češ da vlada pri njih popolna svoboda pri prevažanju (Srbsko čebelarsko društvo in Vojvodina), drugi pa so imeli strah pred birokracijo. Slovenski predstavnik, tovariš Mihelič, je posebej naglasil, kako važna bi bila pri tem prava čebelarska zavest in morala, skoraj vsi pa so zahtevali, da je treba predlog temeljito proučiti in se varovati nepremišljenih sklepov.

Zato smo predlog natisnili v našem listu. Čebelarje in čebelarske organizacije prosimo, da ga prouče in pošljejo Zvezi svoja mnenja.

IZ ZAPISKOV ČEBELARSKEGA PRITEPENCA

JANEZ PASET

I

Prve okužbe. Stric gre po gobe. Vojne dobrote. V precepu starejših čebelarjev

Sladke muhe so me privlačevale, ko sem nosil še hlače na razporek in me je sosedov Floki neznansko rad vlekel za tisto ped platna, ki je molelo skozenj. Po cele ure sem prečepel pred stričevim uljnjakom, sesal palec in opazoval čebele, ki so se drenjale na dolgih bradah čudovito poslikanih kranjčev. Stric je neumorno nekaj brkljal po uljnjaku in se zame ni zmenil niti toliko, da bi me kdaj pa kdaj povabil na košček medenega sata, po katerem zanesljivo nisem koprnel prav nič manj, kot pretirano pobožna teta po milosti božji...

Sele dolgo potem, ko so se mi hlače zarasle, mi je stric začel po kapljicah izdajati čebelarske skrivnosti in dajati početne nauke. Toda preden sem dorasel dolgim hlačam, je stric kar na lepem in po francosko odšel v krtovo deželo in teta je — na vrat na nos — prodala muhe z vso kramo vred prvemu čebelarju, ki se je prikradel izza hišnega vogala. Takrat sem se prvič bridko razjokal za svojimi prijateljicami...

Po tistem klavrnem slovesu sem za dolga leta izgubil sleherno vez s čebelicami in le, kadar sem mimobežno videl kje kak čebelnjak, me je trpko steglo okoli srca. Ščasoma pa je tudi to prešlo in o medenih muhah se mi je samo še sem pa tja kaj sanjalo.

Pa je menda že tako, da usodi ne uideš, čeprav se ji na hruško skriješ! To bo menda kar držalo, kajti v drugi svetovni vojni sem se znašel v ujetništvu v družbi zagrizenega čebelarja. Ležala sva vštric na pričinah in me je — mora — neprestano moril samo s čebelami. Ko pa sem mu nekega dne razkril svoje mladostno zatreskanje v te njegove muhe, me je pristrčno objel in ocmokal po strnišasti bradi. Poslej sva vse lepe pomladne dni prehodila ob bodeči žici in oprezovala za čebelami, ki so se na drugi strani — v svobodi — spreletavale po neskončnem rumenem morju westfalske oljne repice. Kovala sva načrte za prihodnost, ko bo tudi nama zasijala zlata svoboda in bova skupaj pasla vsak svoje muhe. Zakaj, da bom tudi jaz začebelaril, je bilo več ko zabetonirano, ne samo pribito.

»Tri panje dobiš za začetek od mene. Ko začneš, gre samo dalje!« me je vsakokrat bodril dobri Tonček, kadar sem podvomil, če bom kdaj imel toliko pod palcem, da si bom lahko nabavil medeno brenčad. Tako ohrabren sem vneto poslušal neizčrpnega Tončka, ki mu ni nikdar zmanjkalo zanimivih dogodivščin iz njegovega čebelarjenja. Pri tem je čas hitreje mineval in Švabi so nas čez leto in dan izročili milim Lahom na košto in kvartir. Tam sva še dve leti »čebelarila« za žico, potem pa ni bilo več dolgo, ko so jih Lahi dobili po repu, Švabi pa po piskrih in smo svobodno zadihali v beli Ljubljani...

Tonček je spet praktično začebelaril, jaz pa še celih osem let samo teoretično, saj se tudi v svobodi nista cedila med in mleko in smo plače že po petnajstem v mesecu lovili za rep. Za muhe ni ostalo prebite pare, k ne-

sreči se je pa še Tončkova obljuba izgubila nekje med vojnimi rekviziti in — čebelice so spet utonile v pozabo. Vendar le ne čisto do kraja, zakaj vsako pomlad me je Tonček kot zla vest dregnul pod rebra: »No, boš letos začel?« Vsakokrat sem ga pisano pogledal izpod čela ter mu s palcem in kazalcem pomel pod nos: »Bi, pa nimam!« — in spet je šlo leto v nič...

Predlani pa je Tonček brez ovinkov dejal: »Zapufaj se!«

»Saj res!« sem zgrabil za nasvet ko pes za kost in sem se pri priči. Do vratu...

Žena v »luft« ko solata v juliju, a bilo je prepozno. Še tisto pomlad sva s Tončkom nakupila muh za debele jurje in začelo se je...

*

Čebele same mi niso delale preglavic, čeprav sem se moral šele privajati njihovim žgočim želom, kajti hotel sem veljati za junaka v očeh izkušenih muharjev in sem kategorično odklanjal vsa zaščitna sredstva, ki so na voljo čebelarским mevžam. Zato pa sem vsakokrat prihajal od čebel z nabrekli mi rokami in deformiranim obličjem. Zdaj je veličastna oteklina preplavila levo oko, zdaj desno, zdaj obe, da sem teden dni nosil čisto drobni očesci daleč nekje v notranjosti glave in sem bil mnogo bolj podoben pitanemu pujsu tik pred zakolom kot »umnemu« slovenskemu čebelarju. Včasih mi je levi uhelj nabrekli ko kuhana safalada, drugič spet desni. Enkrat sem priracal domov z nosom »čez pol ksihta« — tako je strokovnjaško ugotovil naš poba — celo na plešo sem jo »fasal«, da se mi je podaljšala v za oreh debelo buško.

»Saj te bodo še snedli ti tvoji brenclji!« je vsakokrat vzkipela žena, a se hip nato do solz nahahljala moji izmaličeni pojavi.

»Kako snedli, saj me je vendar zmeraj več!« sem se čudil.

»O več pa več, celo preveč!« je pritrjevala, potem pa resno dodala: »Ampak predstavi se pa le vselej, ko prideš od čebel, saj te ni moč prepoznati!«...

No, čebelji municiji se je kri počasi privadila, nekaj pa so pripomogle tudi rokavice in nekakšna viteška čelada, ki sem si jo vsakokrat poveznil na glavo, kadar sem imel opravke v uljnaku — kajti tudi Tonček je priznal, da so moje muhe od hudiča — in spet sem dobil človeški videz...

Precej teže kot s čebelami je bilo s čebelarji. Od vsega početka sem si jih predstavljal kot dobrodušne prisrčne očance, ki s pipo med škrbinami posedajo pred uljnaki in vabijo vsakogar, ki zaide mimo, na žlico strdi ali požirek medice, kakor to delajo prijazni Dolenjci v svojih zidanicah. Toda že ob prvem sestanku z njimi so te moje romantične predstave skopnele v nič ko jutranja rosica v žgočem poletnem soncu... Petero ljudi — tóliko je štela »Tončkova kompanija« — me je sprejela hladno, da me je po kurje obliho po hrbtu. Mrko so me možje tehtali skozi priprte veke, ali pa zrlí skozme nekam v daljavo, ko da sem zrak ali zgolj duh... »Kaj pa je tebe breba bilo?!« — sem bral iz teh oči in bilo mi je stokrat bolj nerodno kot Prešernovi »Nezakonski materi«... Le okrogli Tonček se je sem pa tja na skrivaj bodrilno nasmehnil: nekaj meni, največ pa sebi, da je pozneje, ko sem jaz odpetal, laže zagovarjal nezaslišani zločin, ker je v kompanijo privlekel skrajno nezaželenega pritepenca. Tačas se je pogovor sukal strogo strokovno, v katerega se jaz, para zelena, nisem drznil posegati. Mnenja so

se trla ko kamenje v drobilnem stroju; nihče ni popustil niti za mišjo dlako in vsak je hotel vedeti največ. Saj so se pa tudi kresale med seboj same čebelarske veličine: predavatelji, mentorji in učitelji, izraziti praktiki in teoretiki, znameniti vzrejevalci matic in temeljiti poznavalci čebel do zadnje dlake na zadku... Strmel sem vanje ko v bogove in se počutil med njimi ko pes v cerkvi. Ne vem, kaj me je pičilo, da sem enkrat le bleknil nekaj o čebelji paši?! — Moralo je biti strašansko trapasto, zakaj ošinili so me tako zviška in nemilostno, da bi bil rad dal tolar Marije Terezije, če bi se mogel tisti hip stopiti ko sladoleđ na pločniku. Rekel pa ni nihče nobene... Eno pa drži: pomagali so mi kljub temu, kadarkoli sem bil v zadregi. Moje muhe so bile pred prvo pašo že tako suhe, da se je skoznje videlo. Pa mi je kompanjon »Fogel« brez obotavljanja in brezobrestno posodil dvajset zalizanih satov in me do paše rešil morečih skrbi. »Sumnjač« mi je posodil »nomadski« čebelnjak, šoto in kup praktičnih nasvetov. Tonček me je do paše vzel v zaščito in praktičen poduk k svojemu čebelnjaku. To so bile neprecenljive usluge, brez katerih bi se bil v začetku težko znašel, poleg tega pa so mi budile rahlo upanje, da me bodo počasi le sprejeli medse kot vsaj približno enakovrednega kompanjona. Žal pa je to pesem bodočnosti, katere zadnji akord še po dveh letih ni izpet in morda nikdar ne bo...

II

Prvič na rajžo. Smrt v vagonu. Začetni uspeh

Če sem o čebelah vedel vsaj to, da imajo tri pare nog in bridko želo, nisem o čebeljih transportih na pašo vedel toliko, kolikor je za nohtom črnega... Ko so se začele priprave za ta veliki podvig, sem imel od vznemirjenja ves čas 42 stopinj vročine. Sestanki so bili vse pogostejši in napetost je rasla z vsakim dnem. Tudi stari mački so postajali živčni in nestrpni. Tehtali so vreme in hlastno govtali poročila iz dežel cvetoče akacije.

»Doli je vse dva tedna prej ko pri nas!« je mencial Fogelj.

»Počakajmo še malo, pred akacijo ni doli nobene paše!« je svaril Tonček.

»Jaz tudi mislim, da bi počakali še kak teden; tukaj zdaj le še nekaj dobijo«, je menil stari Sumnjač.

»Kaj pa ti praviš, Pritepenec?« so se prvič v zgodovini mojega čebelarjenja obrnili tudi name. Zardel sem ko zrel paradižnik in zajecjljal: »Pa po-po-čakajmo!«

»Nič ne bomo čakali, prav nič! Gremo« se je tedaj sprožil »Zvitorepec« in zagrozil: »Če ne greste z mano, grem sam!«

To je izbilo sodu dno, zakaj nihče ni privoščil Zvitorepecu ali komurkoli kaplje medu pred seboj.

»Torej gremo!« so pritegnili v zboru.

Na dan odhoda je bilo dela ko pred ohcetjo, čas pa je bezljal ko govedo na gmajni. Toda zvečer so bile muhe ujete in zaprte v svoje gradove in začelo se je razdiranje čebelnjakov. Od tega trenutka dalje je vse skupaj dobilo nekak ciganski prizvok ali začimbo.

Razdrt nomadski čebelnjak ima toliko smešnih delov kot razdrt »ringelšpil« in prav nič bolje ne učinkuje vsa ta krama, ko je zložena na vozu. Če potem navrh posadiš še opikanega, zdelanega in zamazanega čebelarja, je slika popolna in v večernem mraku je skorajda vsako zijalo prepričano, da se cigani selijo z vrtiljakom v drugo občino... Ta slika in občutek se vlečeta prav do pašnega mesta in izgineta s trenutkom, ko je čebelnjak spet zložen in se čebele vesele usipajo iz panjev... (Dalje prihodnjič)

DOŽIVLJAJI ČEBELARJA IZGNANCA

JOSIP KOSTANJEVIČ

Med italijansko fašistično okupacijo sem bil dvakrat pregnan od doma. Prvič leta 1932 kot politični konfiniranec za dve leti, drugič pa deset let pozneje za dobo treh let, ko so italijanske oblasti v Julijski Benečiji vse vojne obveznike slovenske in hrvatske narodnosti odvedle v posebne delavske bataljone, da bi tako zavrle narodnoosvobodilno gibanje v Slovenskem Primorju in v Istri. Tako sem torej v Srednji in Južni Italiji, na Siciliji in v Severni Afriki preživel vsega skupaj pet let. V vseh teh petih letih pa si nisem mogel nabaviti niti ene čebelje družine, ker sem bil premalo časa na enem mestu. Pač pa sem se povsod, kjerkoli sem hodil, zanimal, kako čebelarijo, kakšne panje in čebele imajo in kakšna je čebelja paša.

Ko sem se po večmesečnem bivanju v samotni celici v zloglasni Regina Coeli v Rimu naenkrat znašel v kalabrijskih hribih, ko so mi sneli železje z rok in sem po dolgem času zopet enkrat zadihal sveži zrak, je bila moja prva skrb, da pogledam, če so kje v bližini čebele.

Bilo je krasno majsko jutro. Stopil sem ven iz vasi in se razgledal okrog sebe. Tam daleč na severu so se v jutranjem soncu blesteli vrhovi Monte Pollina (2271 m), še vsi pokriti s snegom. Proti vzhodu se je odpiral krasen pogled na Jonsko morje. Kalabrija pa je bila vsa v pomladanskem cvetju. Med žitnimi polji so se vlekle njive, polne karminastordečega cvetja. Sulla (hedysarum coronarium) je bila v polnem cvetju. To je neke vrste esparzeta, ki jo kmetje sejejo, da obogate zemljo z dušikom. Daje jim dobro krmo za živino, čebelice pa imajo na njej bogato pašo. Tudi pašniki in strmine so bile pokrite s pisanimi preprogami raznovrstnega cvetja.

Tukaj v prosti naravi, kjer je življenje kipelo iz tal, na spomladanskem soncu, med cvetjem in zelenjem sem se ves slaboten, bled in izčrpan zdel sam sebi kakor živ mrlič, ki je pravkar vstal iz grobnice.

Cvetje sem si pobliže ogledal, hotoč najti na njem kako čebelo. In res, med čmrlji in raznimi žuželkami so po cvetju brenčale tudi čebelice ter hitele nabirat nektar in obnožino. A takoj sem opazil, da to niso naše sivke, ker so imele vse rumene zadke. Ugotovil sem, da je v teh hribih na skrajnem koncu Apeninskega polotoka domovina čiste italijanske čebele (apis ligustica). Tukaj živi že od nekdanj, ne da bi jo kdo skušal križati s kako drugo pasmo. Kako tudi neki. Saj nihče čebel ne prevaža, nihče jih ne prodaja in ne kupuje. Čebele žive same zase v duplih tisočletnih hrastov in oljk. Le kak sladkosnedež jih včasih pomori z žveplom in jim pobere

med. K sreči se naselijo tudi v nepristopnih čereh na strmih pobočjih, kjer jim nihče ne more do živega. Vsako leto naberejo zimsko zalogo ali dopolnijo staro, spomladi pa rojijo. Ne mraz ne griža in ne lakota jih ne uniči, ker teh neprilik v milem podnebjju sploh ni.

V nekaj mescih sem našel že kakih petnajst čebeljih bivališč v drevesnih duplih. Opazil sem celo družino, ki si je bila zgradila sate kar na prostem pod debelo vejo mogočnega hrasta. Ker sem imel časa na pretek, sem hodil vsak dan opazovat te čebele in prežat na roje. A spoznal sem, da nisem jaz edini, ki vem zanje, da so tudi drugi in to povečini lastniki zemljišč. Tako mi je neki možakar pokazal votlo oljčno deblo, v katerem naj bi bile čebele že dvanajst let. Izletavale so kar na treh krajih, tako da je bilo drevo videti kakor kak majhen čebelnjak. Kmet mi je povedal, da vsako pomlad polovi roje in jih odnese domov, jeseni pa da jih zažvepla in jim pobere med.

Spoznal sem še več takih slučajnih »čebelarjev«, ki so prišli do čebel, bodisi da so jim same priletele na dom, ali pa so kje našli kak roj. Roje so ogrevali v okrogle, podolgovate, lesene posode, ki so jih uporabljali za nabiranje grozdja. Le redkokdo je bil toliko napreden, da je pustil nekaj takih sodčkov čez zimo in mislil, kako bo družine prihodnje leto razmnožil.

Končno sem pa le iztaknil čebelarja, ki je imel trideset panjev Dadant-Blattovega sistema. Povedal mi je, da daleč na okoli ni človeka, ki bi čebelaril v panjih s premičnim satjem. Bil je izobražen človek, advokat po poklicu. Naročen je bil na čebelarski časopis. Panje in čebelarske potrebščine je naročal pri raznih tvrdkah v severni Italiji, čebele pa je dobil pri domačih čebelarjih in v drevesnih duplih. Kmalu sva si bila dobra prijateljca. Nič čudnega! Saj govore čebelarji vsega sveta le en jezik. Govorila sva o čebelah kakor bi bila že stara znanca. Pravil mi je o bogatih pašah. Spomladanska resa, sulla in kostanj dajejo največ medu. Med je točil po trikrat, ob dobrih letinah tudi večkrat na leto. Po kostanjevi paši nastopi običajno dolgotrajna suša. Da ne bi čebele gladovale v tej brezpašni dobi, jim pusti pri zadnjem točenju polovico medenih zalog. Čudil se je, ko sem mu pravil, kako je pri nas kljub slabim podnebnim in pašnim razmeram čebelarstvo močno razvito, medtem ko je v Kalabriji, kjer so nepregledni gozdovi pravega kostanja, kjer so celi hribi obraščeni z resjem in je še mnogo drugih neizkoriščenih paš, tako malo čebelarjev. No, zato je pa toliko več čebeljih družin v drevesnih duplih, ki so prepuščene same sebi.

Prišel je dan, ko se je bilo treba vrniti domov. Doma me je čakalo nekaj čebeljih družin v A-Ž-panjih, ki sem jih v nekaj letih razmnožil na šestintrideset. A komaj sem si nekoliko opomogel, že je bilo treba iti znova v pregnanstvo.

Nekaj časa sem bil v srednji Italiji, kjer je čebelarstvo zelo razvito. Čebelarijo v panjih s premičnim satjem raznih sistemov. Čebele tudi prevažajo na razne paše. Največ medu jim daje sulla, ki sem jo že prej omenil.

Iz srednje Italije so nas nagnali na Sicilijo. To je dežela, ki jo je že rimski pesnik Vergil opeval kot čebelji raj. V teh krajih, kjer skoraj ne poznajo zime, kjer se malokdaj sonce skriva za oblake, poletno vročino pa hladi vetrič z morja, bi bil res pravi raj za čebele, če ne bi paše vsako leto uničila dolgotrajna suša.

Bilo je sredi februarja, ko smo prišli v neko samotno gorsko vas na Siciliji. Mandelj (*amigdalus comunis*) je bil v polnem cvetju. Tega drevja je ponekod toliko, da so videti hribi od daleč, kadar se cveti odpro, kot bi jih pobelil sneg. Ozračje pa je bilo nasičeno z močnim, prijetnim vonjem kakor na Dolenjskem, ko prijema ajda.

Stopil sem k mogočnemu drevesu, ki je svoje cvetoče veje pripogibalo do tal. In zopet sem doživel nekaj novega. Pričakoval sem, da bom zagledal rumene italijanske čebele kakor v srednji in južni Italiji, a namesto teh so se po cvetju kobacale čisto črne čebele, kakor da bi bile same roparice.

Vprašal sem ljudi, kdo da ima v bližini čebele, in pokazali so mi čebelarja, ki je bil po poklicu zdravnik. Imel je na svojem krasno urejenem vrtu majhen čebeljak in kar ostrmel sem, ko sem zagledal v njem šestnajst lepo zloženih kranjičev. Toda ti panjiči niso imeli pravokotnih žrel, ampak v prednji končnici tik nad brado izrezane majhne, trikotne luknje, skozi katere so čebele izletavale. Ta prijazen človek, s katerim sva pozneje večkrat kramljala, mi je vse razkazal in me prosil, naj ga kaj podučim, ker bi tudi on rad pričel racionalno čebelariti. Pogledal sem v panje in kar smešno je bilo videti črne čebele na snežnobelem satju, ki so ga polnile z mandeljnovim medom.

Pozneje, v začetku aprila, sem temu čebelarju pomagal ogrebat roje. Roji so sedali na limonova drevesa in, ko sem stresal roj, so padale tudi limone v panj.

Iz tega kraja smo bili premeščeni v drug kraj na Siciliji, kjer smo sredi julija padli v roke angleškemu vojakom, ki so nas takoj odpeljali čez morje v severno Afriko. Izkreali smo se v Tuniziji, od koder so nas premestili v Alžirijo. To je bogata francoska kolonialna posest, kjer so dani vsi pogoji za uspešno kmetijstvo, saj je podnebje tako kakor v južni Evropi, zemlja pa zelo rodovitna. Cele dni smo se vozili med žitnimi polji in vinogradi, katerih ni hotelo biti ne konca ne kraja. Končno smo dospeli v bližino Alžira, ki je glavno mesto te dežele. Zvečer je bilo mesto vse razsvetljeno. Temu smo se čudili, ker smo bili vajeni že nekaj let gledati samo zatemnjena mesta in vasi. Vojna vihra je tem krajem prizanesla, fronte so bile tam daleč v Evropi.

Utaborili smo se na samotnem kraju. Le majhne arabske naselbine so bile v naši bližini. Podnevi smo se prepirali z Arabci, ki so prosjačili za cigarete in kradli kot cigani, če so le mogli, ponoči pa smo poslušali lajanje šakalov. Jaz pa sem ob prostem času iskal čebele.

Pri arabskih hišah, ali bolje rečeno, iz blata in ličja zgrajenih bajtah, sem opazil tudi kak panj čebel. To so bili na prostem stoječi, preprosto zbiti zaboji, iz katerih so čebele izletavale skozi reže na več straneh. Na nekem veleposestvu, katerega lastnik je bil Francoz, pa je bilo štirideset panjev s premičnim satjem. Čebele so bile prav tako črne kot na Siciliji.

Navsezadnje je bilo tudi tega potepuštva konec in začeli smo se polagoma bližati proti domu. Sredi junija 1945. leta sem stopil na osvobodjena tla svoje domovine. Doma sem v prvem letu po osvoboditvi doživel tako dobro čebelarsko letino kakor nikoli prej in ne pozneje. Kot bi mi hotele čebelice s svojo pridnostjo dokazati, da velja tudi za čebelarja izrek: Povsod dobro — doma najbolje.

POROČILO ZA NOVEMBER IN DECEMBER

November. Sneg in dež, ki sta prevladovala zadnje dni oktobra, sta bila zabeležena tudi v prvih dneh novembra, in sicer po vsej Sloveniji razen na Primorskem, kjer je pihala močna burja. Ostali dnevi prve dekade pa so bili pretežno oblačni, megleni in proti koncu zopet deževni. Ponekod zlasti v više ležečih krajih se je snežna odeja ohranila do polovice prve dekade. Tudi v drugi dekadi je bilo nekaj dni deževnih. Kmalu pa je nastopila ohladitev, ki je prinesla zopet nekaj snežnih padavin. Ves ta čas so brili ostri severni vetrovi. V tretji dekadi se je vreme zboljšalo. Dnevi so bili razmeroma sončni, vendar precej hladni. Vzhodno Slovenijo je proti koncu mesca večkrat pobelila slana, ki pa seveda ni mogla napraviti nobene škode, ker so bila polja že pospravljena.

Prezimovanje čebel je bilo v mescu novembru normalno. Opazovalec iz Bilja-Renče poroča, da je bilo v prvi dekadi nekaj prav lepih izletov, medtem ko jih v ostalih dekadah skoraj ni bilo. Opazovalec z Brega-Tržič piše, da so se 13. novembra vsi panji dobro sprašili, sicer pa da so čebele izletavale predvsem proti koncu mesca, ko je bilo ugodnejše vreme. Zimska poraba je bila normalna, vendar je ponekod vplivala nanjo tudi vlaga, ki je nastala v panjih zaradi prepoznega krmljenja, tako da se na te podatke ni mogoče povsem zanesti. Opazovalec s Krke pri Stični pravi, da so v začetku mesca brale čebele obnožino na krizantemah in drugih jesenskih cvetlicah.

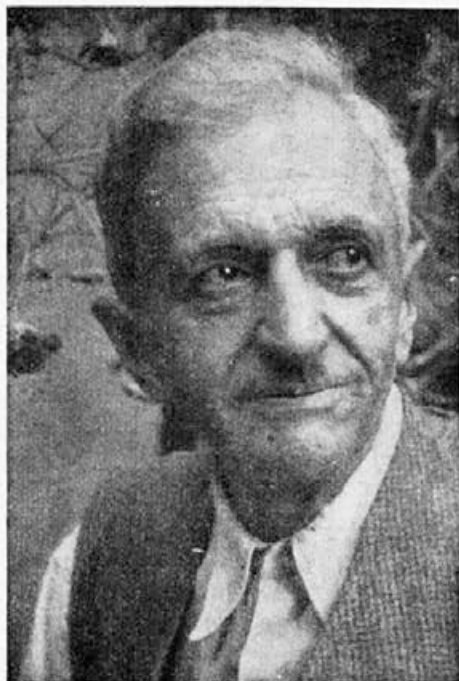
December. Tudi mesec december se je začel z dežjem. Deževalo je po vsej Sloveniji razen v njenem vzhodnem delu. Sicer pa je bilo v prvi dekadi pretežno lepo. V začetku in proti koncu druge dekade je bilo zabeleženih nekaj snežnih padavin, ki jih je tu in tam zamenjal dež. Dnevi so bili oblačni in ponekod celo megleni. Snežilo je deloma tudi v tretji dekadi, predvsem v vzhodni Sloveniji in v gorah. Prehodna otoplitev in lahno deževje, ki sta nastopila proti koncu mesca, pa sta s snegom povsod dokončno obračunala.

V decembru so čebele dobro prezimovale. Zaradi večjega števila izletnih dni v prvi dekadi je bila poraba ponekod nad normalo. V ostalih dveh dekadah pa je bila zopet normalna. Opazovalca iz Prosenjakovcev in Bilja-Renče poročata, da so čebele celo sredi decembra prinašale v panje obnožino.

Vsem opazovalcem se Zveza ob koncu leta 1955 zahvaljuje za njihovo vestno in požrtvovalno delo ter jim želi srečno, medeno in uspehov polno novo leto 1956!

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snegom	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič nov. dec.	- 10	-20	-10	- 40	+4.2	1	6	4	116
	—	—	-30	- 30	+1.3	3	8	5	68
Dražgoše—Škofja Loka	—	-30	-40	- 70	+1.1	2	7	10	68
	- 20	—	-10	- 30	+1.0	1	10	10	75
Zerovnica—Postojna	-100	-25	-40	-165	—	5	5	5	49
	- 50	-45	-45	-140	—	7	10	3	59
Krka—Stična	- 35	—	-35	- 70	—	7	4	6	38
	- 45	-15	-15	- 75	—	4	5	14	30
Novo mesto	- 20	-10	-20	- 50	+4.0	5	8	4	49
	- 60	-10	-35	-105	+2.7	7	4	8	55
Dobova—Krško	—	-20	-20	- 40	—	3	—	—	—
	- 30	-25	-30	- 85	+3.0	2	1	1	—
Sv. Lovrenc na Pohorju	- 35	-25	-45	-105	+3.5	4	3	5	79
	- 35	—	—	- 35	+2.5	7	4	4	103
Sv. Lovrenc na Drav. p.	- 35	-45	-50	-130	+2.1	6	5	9	85
	- 70	-65	-25	-160	+1.6	8	3	7	81
Rogatec	- 20	-50	-30	-100	+4.4	7	6	1	70
	- 20	—	—	- 20	+3.7	7	6	2	52
Ribnica na Pohorju	- 20	-10	-30	- 60	—	4	3	10	61
	- 20	-10	-10	- 40	—	5	8	13	46
Bučkovci—Ljutomer	- 20	-40	-30	- 90	+3.9	7	4	2	56
	- 50	- 5	- 5	- 60	+2.0	5	3	9	54
Cezanjecvi—Ljutomer	—	-20	-60	- 80	+3.8	1	10	4	37
	- 30	-20	-20	- 70	+1.7	1	10	5	36
Prosenjakovci—M. Sobota	- 20	-20	-40	- 80	+4.4	4	2	3	60
	- 50	-10	-30	- 90	+3.0	5	5	11	60
Selnica ob Dravi	- 10	-20	-20	- 50	+3.2	3	3	3	89
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lendava	- 20	-30	-30	- 80	+3.9	3	14	2	42
	- 20	-10	-10	- 40	+1.9	7	11	8	56
Logatec	- 35	-30	-25	- 90	+2.9	—	7	—	13
	- 25	-20	-20	- 65	+1.3	—	4	2	—
Pučša—Bistrica	- 40	-25	-25	- 90	+4.4	2	4	3	17
	- 40	-50	-40	-130	+3.8	9	4	2	60
Bilje—Renče	- 15	-20	-25	- 60	+8.5	11	4	—	125
	—	—	-25	- 25	+6.1	7	7	—	49
Ljubljana	—	—	—	—	+3.6	—	12	2	58
	—	—	—	—	+2.3	—	11	2	23
Dragatuš—Črnomelj	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povprečki nov. dec.	—	—	—	-80.0	+3.9	4.4	5.9	4.6	61.7
	—	—	—	-70.6	+2.5	5.3	6.3	6.2	56.7

JAN STRGAR

Dne 11. novembra 1955 smo položili k večnemu počitku na pokopališču v Bitnjah pri Bohinjski Bistrici velikega čebelarja Jana Strgarja.

Kdo je bil pokojni Strgar, ve sleherni napredni čebelar doma in v zamejstvu. Zlasti dobro pa je znan naši čebelarski organizaciji, v kateri je ves čas vneto deloval. Za Slovenskega čebelarja je napisal mnogo tehtnih člankov in vrsto let je bil tudi podpredsednik svetovne čebelarske organizacije.

Kaj vse premore preprost član delavske družine, kakor je bil pokojni Strgar, nam povedo tale dejstva:

Čebelariti je začel pred dobrimi 60 leti kot trinajstleten deček. Kot mladeniča pa ga že najdemo med razstavljalci čebel, čebelarskih pridelkov in potrebščin na številnih razstavah doma kakor tudi v tujini. Uspehi njegovih prizadevanj so bili zgodaj nagrajeni s številnimi odlikovanji iz raznih delov sveta. Preko 200 odli-

kovanj, ki jih je prejel, ocenjuje njegov napor na tem področju.

Jan Strgar je bil eden naših največjih zagovornikov in propagatorjev kranjske čebele. Mnogo si je prizadeval, da bi jo očistil vseh tujih primesi. Plod tega prizadevanja je bila lastna plemenilna postaja. V svoji okolici je pridobil več sodelavcev-čebelarjev, ki so sklenili v bohinjski dolini izločiti vse bastardne družine. Brezplačno jim je zamenjal nevšečne matice z maticami lastne plemenilne postaje. Tudi pri odkupu matic je bil zelo strog in je odklonil vsako, ki ni bila čista kranjica. Pogosto je opozarjal na nevarnost čebeljih bolezni ter priporočal čebelarjem, da naj pazijo na snago v panjih in čebelnjakih. Zavedal se je, da bi okužene družine, ki bi šle v inozemstvo, lahko na mah napravile konec našemu izvozništvu čebeljih matic in rojev. Menda ga ni čebelarja, ki bi bil tako vnet, skrben in zanesljiv izvoznik kranjske čebele, kot je bil pokojni Strgar. Ne toliko iz dobičkaželjnosti, bolj iz propagandnih razlogov je hotel preplaviti ves svet s pristnimi kranjskimi čebelami in dokazati, da te res prednjačijo v krotkosti, odpornosti in pridnosti pred drugimi. Kot pošten dobavitelj čebeljih

družin in pristnih kranjskih matic je znan na vseh kontinentih naše oble. Njegovo ime se s spoštovanjem izgovarja ne samo v Evropi temveč tudi v daljni Avstraliji, Japonski, Egiptu, Ameriki itd. Vsako pošiljko je tako pripravil za izvoz, da je prišla matica celo po osmih tednih živa in nepoškodovana v roke kupca. Nešteto priznanj in zahval odličnih čebelarjev z vseh strani sveta dokazuje, kakšen mojster je bil v tem pogledu. Skrbno shranjena korespondenca od leta 1900 dalje predstavlja važne dokumente iz naše čebelarске zgodovine.

Četudi je njegovo delo za napredek in sloves slovenskega čebelarstva zavrla druga svetovna vojna, so po osvoboditvi začele od vseh strani prihajati prošnje za kranjsko čebelo. Obiski domačih in tujih čebelarjev, predvsem iz Anglije in Holandije so bili pri Strgarju kaj pogosti. Vsi so želeli obnoviti trgovanje z njim, kajti vedeli so, da jim tako pristnih in izbornih kranjskih matic ne more preskrbeti nihče drug.

Nenadna smrt pa je dokončno pretrgala Strgarjevo veliko delo v prid slovenskega čebelarstva. Napredni čebelarji se sprašujemo, kdo in kdaj bo mogel nadomestiti pokojnega Strgarja? Vrzel, ki je nastala v vrstah gorenjskih čebelarjev, bo težko zamašiti. Pokojni bo ostal svetel vzgled vzornega čebelarja njegovim sodelavcem, ki so ga v priznanje za zasluge na zadnjem občnem zboru soglasno izvolili za častnega člana in mu 19. junija 1955 izročili diplomo.

Pokojnik je zapustil 81-letnega brata in nečakinjo. Upamo, da bosta ta dva s sodelovanjem prijateljev pokojnika poskrbela, da bodo priznanja, ki jih je prejel Strgar, ostala ohranjena poznim rodovom. Pričajo naj, da je v Bitnjah pri Bohinjski Bistrici 60 let deloval čebelar, ki je ponesel slavo kranjske čebele v vse dele sveta.

Naj mu bo lahka domača zemlja!

ALOJZ ŽIVKO

Čebelarско družino Pobrežje pri Mariboru je dne 18. julija 1955 po kratki bolezni za vedno zapustil njen dolgoletni predsednik Alojz Živko.

Pokojnik je bil rojen 17. aprila 1885 v Št. Lenartu. V svoji mladosti se je izučil mizarstva. Po pomočniškem izpitu je delal v raznih delavnicah, kasneje pa se je osamosvojil. Toda pri mizarškem delu je imel smolo. Nekega dne mu je žaga cirkularka potrgala vse prste na eni roki, zaradi česar je moral mizarjenje opustiti.

Že prej se je Živko mnogo ukvarjal s čebelarstvom, ko pa je postal invalid, se je popolnoma posvetil svojim muham. Kmalu je zaslovel kot spreten čebelarški učitelj. V njegovem čebelnjaku so se oglašali stari in mladi čebelarji ter ga prosili za nasvete. Živko ni nikomur odrekel. Marsikateremu začetniku je podaril roj, pa tudi panj, če ni imel kam spraviti roja.

V čebelarški družini je bil izredno delaven in iniciativen. Zato ga bomo zelo pogrešali. Kako je bil priljubljen in spoštovan, je izpričala velika množica ljudi, ki se je udeležila njegovega pogreba.

Počivaj mirno, dragi Alojz! Tvoji čebelarški tovariši te bodo ohranili v trajnem spominu.

Pavel Simončič

Kako je s čebelarškim naraščajem? Najrazličnejše naše kulturne in gospodarske organizacije tožijo, da je v njihovih vrstah premalo mladine, ali je pa sploh ni. Nedavno sem na nekem vrtnarskem predavanju prešel in presodil poslušalce. Od 61 navzočih sta bila dva mladince, vsi drugi pa že v letih.

Isti pojav lahko zasledujemo tudi pri čebelarških organizacijah. Nobene mladine! Ta slika je posebno očitna pri čebelarških družinah na deželi. Mladi kmečki fantje se za čebelarstvo sploh ne zanimajo. Mar so jim samo kino, bicikelj, ples in punce, kakopa.

Svoj čas so bili šolski vrtovi na deželi tista ognjišča, kjer so učenci prejeli prvi pouk o sadjarstvu in čebelarstvu. Mnogo je bilo učiteljev, ki so bili dobri sadjarji ali čebelarji. Vplivali so na svojo okolico, zlasti pa vzbujali pri šolski mladini zanimanje za najplemenitejše veje kmetijstva: sadjarstvo, vrtnarstvo in čebelarstvo. Mnogi izmed teh učencev so kasneje postali dobri sadjarji in čebelarji.

Šolska oblast je končno prišla do spoznanja, da je bila velika napaka, ker se učiteljstvo ni pritegnilo h kmetijskemu pouku. Sedaj skušajo to popraviti in je oblast organizirala posebne tečaje za usposabljanje učiteljstva za kmetijski pouk.

Na takih tečajih, ki jih že prirejajo in jih bodo še pomnožili, je najlepša prilika, da mladino pritegnemo v naše vrste. Podeželske čebelarške organizacije naj poskrbe, da se bo na tečajih predavalo tudi o čebelarstvu. Poskrbe naj za dobre predavatelje in za najpotrebnejša učila. Z agitacijo naj skušajo privabiti mladino k čebelarškemu pouku. Uspehi ne bodo izostali. Dobili bodo čebelarški naraščaj in se potem ni bati, da bi naše čebelarstvo šlo rakovo pot. Zganite se — kar vas je dobre volje!

A. B.

Nekoliko švicarske čebelarške statistike. Po naključju sem dobil v roke statistiko o švicarskem čebelarstvu. Nad vse zanimiva je, posebno za tistega, ki zna in more slovenske podatke primerjati s švicarskimi. Nanaša se na čebelarško leto 1951.

Šveica ima 41.288 km² površine. Prebivalcev šteje 4.714.992. Vseh čebelarjev je bilo omenjenega leta 36.824, panjev pa 338.686. Od teh jih je bilo samo 557 z nepremičnim satjem (košev), medtem ko jih je bilo leta 1911 še 35.332. Velikanski padec za 40 let in hkrati izreden čebelarški napredek!

Švicarsko nemško čebelarško društvo ima 24.136 članov, naročnikov na društveno glasilo »Schweizerische Bienenzeitung« pa okrog 20.000.

Na 1000 prebivalcev pride 7,8 čebelarjev in 71,9 panjev. Čebelarjev z 1—2 panja je bilo 7315, s 3—10 panjev 19.647, z več kakor 11 panji pa 9862.

Po natančnih knjigovodskih podatkih o stroških in dohodkih posameznih čebelarstev, pod kontrolo švicarske kmečke zveze, so ugotovili, da znašajo produkcijski stroški za 1—kg medu v letu 1951 7,80 Fr, v letu 1952 pa 5,56 Fr.

Povprečni čisti donos od vložene kapitala (3556 Fr; 26 panjev) je znašal 8,61 %.

Medu je bilo leta 1955 uvoženega 1.177.935 kg po povprečni ceni 1,21 Fr, voska pa 149.018 kg.

Zanimiva je primerjava pridelovalnih stroškov za 1 kg švicarskega medu z naravnost sramotno nizko ceno uvoženega.

A. B.

Koliko vrst kužnih bolezni, ki povzročajo gnitje zalege, imamo pravzaprav pri nas? Tako se morda laik sprašuje, ko sliši ali ko bere o kugi čebelje zalege, o gnilobi zalege, o hudi in pohlevni gnilobi in o kisli ter ameriški gnilobi. Ako se te bolezni naselijo v kakem panju, pa pravimo, da se je usmradil.

Najbolj nesmiselno se mi zdi, če trdimo o kaki kužni bolezni, da je pohlevna. To oznako je skoval še izumitelj premičnega satja Dzierzon, ki je dognal, da bolezen včasih mine sama od sebe, posebno ob dobri paši. Bakteriologi so domnevali celo, da se povzročitelj »pohlevne« gnilobe niti ne preobrazuje v tros in da je za ozdravljenje te bolezni dovolj, če družini za kratko dobo onemogočimo gojitev zalege in jo obenem dobro krmimo. Ameriški raziskovalec Phillipps (ki je pred 25 leti obiskal tudi Slovenijo), je celo priporočal, naj damo zaležene sate iz obolelih panjev v očiščenje močnim panjem. To so nekateri tudi poizkusili in ugotovili, da so čebele sate res lepo očistile in da je družina ostala zdrava. Primerilo se je tudi že, da je oboleli panj ob dobri paši sam od sebe ozdravil, toda ugotovljeno je prav tako, da je ta bolezen včasih hudo trdotna in prav nič »pohlevna«, ker se loti celo močnih in s hrano dobro založenih družin. Švicarska statistika kaže, da se je z dosedanjimi načini zdravljenja ne da zaježiti. Domnevajo, da je povzročitelj te bolezni spremenil svoj značaj, da je postal bolj virulenten (proti raznim vplivom odpornejši).

Švicarski čebelarski nadzorniki pravijo, da na pohlevni gnilobi ni pohlevnega ničesar drugega kakor samo ime.

Mislím, da je skrajni čas, da napravimo konec zmedí v nomenklaturi čebeljih bolezni.

A. B.

Izkušnje s Fumidilom B pri zatiranju nose mavosti. V amerškem časopisu »Bee Journal« objavlja G. H. Cale uspehe zdravljenja s tabletami Veterinary Fumidil B pri zdravljenju 150 paketov čebel (narejenih rojev). Pri uporabi najmanjše doze tega zdravila ni umrla niti ena matica. Nadalje ni bilo niti enega primera preleganja, pač pa je Cale opazil, da se življenjska doba odraslih čebel, ki so bile zdravljene s Fumidilom, podaljša. Zdravljenje je stalo samo 15 centov od panja, medtem ko so pri drugi kontrolni skupini čebeljih družin, ki so bile invadirane z nose mo, a niso bile zdravljene, znašali stroški 45 centov (ker

je matica zaradi nose mavosti umrla in je bilo treba nabaviti novo, op. ref.). Poleg tega je bilo s temi nose mavimi družinami več dela kot z onimi, ki so bile zdravljene.

Priporočajo zdravljenje jeseni ali spomladi, torej pred pojavom nose mavosti. Nose mavosti ne zdravimo v poznih spomladanskih mescih. Čebelje družine, ki so bile zdravljene z Fumidilom, so imele več starih čebel kakor družine, ki niso bile zdravljene. — V prihodnjem letu nameravamo tudi pri nas razen z nose makom pričeti zdraviti s fumidilom.

Dr. L. Kocjan

Ukrepi proti nose mavosti. Če hočeš, da se ti v čebelnjaku ne širi nose mavost: 1. ne dodajaj satov iz bolnih družin zdravim; 2. ne združuj bolnih družin z zdravimi; 3. ne razpostavljalj satov na prostem, da jih čebele poližejo; 4. bodi previden pri pokrovcih; izluži jih s topló vodo preden raztopino popitaš, dodaj na vsakega tričetr títro eno tableto nose maki; 5. pazi, da bo napajališče vedno čisto; če kaplja voda na desko, jo večkrat poribaj; 6. pri vsem svojem delu s čebelami bodi skrajno snažen; 7. naroči, če le moreš, nose mak za jesensko pitanje; 8. preskrbi si poleti za vsako družino po en sat z mnogo obnožine in ga dodaj pred zazimovanjem; zdrava hrana pospešuje odpornost.

Razkuževanje nose mavih satnikov. Za razkuževanje satov iz nose mavih družin so hlapi očetne kisline boljši kot formalin, saj že v nekaj urah uničijo trose nose me. Uporaba je zelo enostavna. V skodelico ali star krožnik za juho vlijemo pol litra očetne kisline in jo postavimo spodaj v omaro za satje, da izhlapeva. Satje moramo pred ponovno uporabo dobro prezračiti, da med ne dobi okusa po očetni kislini. Dobro je tudi, če sate, ki imajo duh po strupenih hlapih, napolnimo s topló, vendar ne vročo vodo. To se dá narediti s škropilnico, ki ima nataknjeno škropilo. Ko vodo iztresemo, lahko sate takoj uporabimo. Topli in še mokri sati vedno prija jo čebelam.

Biologija i bolesti na pčelite je naslov 244 strani obsegajoče knjige, ki jo je v bolgarsčini napisal dr. Toškov. Knjiga je izšla leta 1955, torej istega leta kakor dr. Tomaševca v Zagrebu. Obe knjigi sta namenjeni predvsem študentom višjih letnikov veterine. Prof. dr. Al. Toškov je redni profesor za mikrobiologijo na veterinarsko medicinski fakulteti v Sofiji. Prof. Toškov se ukvarja z boleznimi čebel preko dvajset let. Že leta 1934 se je obrnil na naš veterinarsko bakteriološki zavod v Ljubljani s prošnjo za preparate povzročiteljev kuge čebelje zalege in nosečavosti.

V prvem delu knjige opisuje Toškov ustroj in delovanje čebeljih organov, življenje čebel in čebelarjeva opravila po mescih.

Drugo poglavje, ki obsega skoraj dve tretjini knjige, je posvečeno boleznim in škodljivcem čebel ter borbi proti tem boleznim. Opis pršičavosti je bolj kratek, kar je razumljivo, ker pršičavosti tudi v Bolgariji do sedaj še niso ugotovili. Pisec je ugotavljanje in spoznavanje čebeljih bolezni pri posameznih opisih izločil, a vse to združil na kraju knjige v obširno poglavje (diagnostika). Pri opisu manj znanih bolezni posveča pisec nekoliko več pozornosti paratifozi (jaz sem jo obširneje opisal leta 1953) in septikemiji čebel. V posebnem poglavju naglašaja, da lahko ista čebela oboli za nosečavostjo in pršičavostjo istočasno (številne primere smo lani ugotovili pri čebelah iz Mežiške doline), za nosečavostjo in paratifožo ali celo za vsemi tremi boleznimi. Nekoliko obširneje razpravlja o zastrupljenjih z medom mane (manina toksikoza). Vse to priča, da ima bogate izkušnje in tesne stike z bolgarskimi čebelarji.

V literaturi navaja pisec tudi 3 knjige, ki naj bi bile napisane v jugoslovanskem jeziku. Pravilno bi se moralo glasiti, da so napisane v srbohrvaškem jeziku! Že prej je prof. Toškov napisal knjigo »Čebelarstvo in boleznimi čebel«, ki je leta 1950. doživela že drugo izdajo. Knjiga je tiskana na slabšem papirju in stane 6 levov 95 stotink. Izdala jo je državna založba za vaško-kmetijsko literaturo v Sofiji.

Dr. Kocjan L.

Pri mladi, pravkar spraseni matici se tu in tam zgodi, da jajčniki še ne delujejo pravilno in da zalega neoplojena jajčeca v čebelje celice. To bolešno stanje pa se večinoma že po nekaj dneh izgubi. Seveda čebelar to nepravilnost lahko spozna šele takrat, ko čebele tako zaležene celice pokrijejo z vzvišenimi pokrovc, kar pa se pri trotovske zalegi zgodi šele štirinajstega dne. Mlade matice, ki začno zalegati neoplojena jajčeca, ne smemo torej prehitro obsoditi in jo odstraniti.

S. R.

Matica in njen posebni hormon. Matica je prevlečena, kakor trdi Francoz dr. Pain, z nekim hormonom, ki določa najvažnejša dogajanja v čebelji družini. Žive matice privlačijo delavke in preprečujejo, da bi se njihovi jajčniki razvili. Opazili so celo isti vpliv pri mrtvih maticah. Hormon, s katerim so matice prevlečene, se ne dá uničiti niti pri 120° vročine. Mrtve matice, ki so bile že tri leta spravljene v neki zbirki, so še vedno vplivale na delavke. Ta snov se dá v alkoholu raztopiti; košček bezgovega stržena, prepojen s to raztopino, deluje prav tako na čebele kakor matica. Ta domnevno voskasti hormon je porazdeljen po vsem telesu matice, najbolj po glavi. Čebele sprejemajo to snov skozi usta. Pri čebelah, ki zalegajo (trotovske), je ta hormon zelo razredčen.

Pazi pri podiranju matičnikov! Panji mi je rojil z mlado matico. Staro, ki je imela štiri leta, so čebele nekaj dni prej vrgle iz panja. Spoznal sem jo po desnem krilu, ki ga je imela prirezanega. Do zadnjega je bila odlična, saj je še v svoji starosti pridno zalegala. Čebele so imele vedno dovolj medu na zalogi. Ko je letos družina rojila, je bilo v panju še zmeraj 5 kg medu, tako da je 2 kg težak sat darovala svojemu roju. Ko sem izrojenca po rojenju pregledal, sem videl, da ima sate po sredini dobro zaležene, na vsakem zgoraj pa idealen obok deloma pokritega medu. Čež nekaj dni je mlada matica začela peti. Potrgal sem vse matičnike. Takoj nato se je vreme poslabšalo, tako da si zaradi hudega mraza panja nisem

upal več odpreti. Tretji dan zjutraj, ko je postalo topleje, pa je matica zopet zapela. Ker sem se odpravljaj na pot, sem kar zjutraj panj na hitro roko prebrskal in odstranil dva nova matičenika, ki so ju čebele zgradile najbrž zaradi tega, ker sem prve samo na pol odtrgal. Mogoče je seveda tudi, da sem jih prej prezrl. Ker so taki matičeniki potegnjeni navadno nad starejšo zalego, pridejo iz njih slabotne matice. Ko sem se zgodaj popoldne vrnil domov, sem našel na drevesu roj. Ugotovil sem, da je ravno iz tega panja. Ko sem ga namreč pregledal so čebele v njem vse zmedene iskale matico. Roj sem ogrebel ter ga vrnil izrojencu in — čebele so se takoj umirile. Panj je torej rojil, ne da bi čebele opazile, da je v panju samo ena matica in nobenih matičenikov.

Nauk za nas: Izrezuj matičenike popoldne ali proti večeru, ko ni več časa za rojenje in imajo čebele čez noč priliko spoznati, v kakšnem položaju je družina. Ko se s položajem seznanijo, je verjetno tudi rojilni nagon ukročen in čebele začno pridno nabirati med sebi in čebelarju v korist.

Martin Gorše

Čebele in voda. Če temperatura raste, se dviga pri čebelah tudi potreba po vodi; če nasprotno narašča zračna vlaga, potrebujejo čebele manj vode. Čebele, ki so bolj na svetlem, porabijo znatno več vode kot tiste, ki so bolj na temnem. Čim več je v panju ogljikove kisline, tem več morajo imeti vode. Čebele, ki letajo, porabijo zelo mnogo vode.

Prvi pravi kmetijski koledar z navodili za poljedelska dela, urejena po mescih (Opus Agriculturae v 12 knjigah-mescih), je sestavil Palladius že v 4. stoletju našega štetja. V navodilih je upošteval tudi čebelarstva opravila.

Prva zamisel, izdati koledar za slovenske čebelarje in sadjerejce, se je že leta 1885 porodila v glavi Ivana Modica, tedanjega predsednika Čebelarskega in sadjarskega društva na Jesenicah. Koledar bi veljal za člane 40, za druge pa 60 krajcarjev. Ali stvar ni dozorela, ker se ni oglasilo dovolj naročnikov.

Deel

Dogodek z mēje. Naš ugledni čebelar Joža je kupil pri kmetu R. v Libeličah ob državni meji močnega kranjiča. Neke tople pomladne noči se je odpravil na kolesu do kmeta, da bi ob zori prevzel čebele. Zaradi obmejnih straž je bila ta pot ob tem času precej tvegana, vendar je šlo do tam vse po sreči.

Po običajnem razgovoru, ki se je sukal seveda samo okrog čebelic, sta si čebelarja stisnila roke v slovo in naš Joža je krenil s tovorom po strmem bregu navzdol. Med potjo pa je opazil, da ima panj režo, iz katere so prihajale čebele, ga obletavale in ga spremljale. Na ovinku se je malo ustavil in odložil tovor, da bi zamašil režo. V tem trenutku že opazi pred seboj obhodno stražo. Graničarji so imeli s seboj tudi mulo, ki je nosila težek tovor kruha za njihove tovariše. Prvi pozdrav »Stoj!« je našega Jožo spravil v precejšnjo zadrego, a ko se je začelo pravo »izpraševanje vesti«, so že stopile v akcijo njegove zveste spremljevalke ter napadle Makedonce in seveda tudi mulo.

»Au, au ... Boga ti, pčele ... Hajdi brzo dalje! Požuri, požuri...« so opozarjali preplašeni glasovi. Mladi Makedonci so se še nekaj časa otepali za grmovjem, mula pa je zdvijala po bregu in odvrгла tovor s kruhom, da se je skotalil v jarek. Brzih korakov je Joža izginil za ovinkom in šele v dolini se je počeno od-dahnul.

Kranjič, ki ga je Joža prinesel domov, se mu sedaj zelo lepo razvija, pa tudi sam ima do njega prav posebno spoštovanje.

R.

Čudno zdravilo. Nedavno se je oglasila pri meni neka gospa s prošnjo, naj bi ji preskrbel nekoliko tistega mlečka, s katerim čebele pitajo mlado matično zalego. Povedala mi je, da ima na dlesni nekake čire, ki bi jih bilo mogoče ozdraviti le s tem mlečkom. Tako ji je dejal zdravnik in ji je svetoval, naj se obrne name. Seveda ji nisem mogel pomagati. Nasvetoval sem ji, naj se obrne na tovariša V., ki ima mnogo čebel. Sicer pa preberi beležko na strani 138 lanskega Slovenskega čebelarja!

A. B.

PLENARNA SEJA ZČD

je bila 8. januarja 1956 v organizacijskih prostorih na Miklošičevi cesti. Po pozdravu ugotovi predsednik sklepčnost seje in poda besedo tov. Miheliču, ki prečita dnevni red, katerega plenum odobri. Sledi poročilo o delu od zadnje plenarne seje (19. septembra 1955) do danes. Razen stvari, o katerih je upravni odbor razpravljajal na svojih zadnjih dveh sejah, obsega poročilo še tele točke:

Opaza se neko zboljšanje v odnosih z GZZ, kar se odraža v skupnem sodelovanju pri zatiranju bolezní in popisu čebelarstev. Pri GZZ smo intervenirali zaradi izplačila prve anuitete 257.700 din, ki nam pripada od osnovnih sredstev, prevzetih po Medeksu. Kongresa na Dunaju se bosta udeležila tov. dr. Kocjan in Rojce z referati o zatiranju pršičavosti in o prevozu čebel. Odbor je nagradil tov. Galoba in dr. Kocjana z denarno nagrado po 6000 din za požrtvovalno delo pri zatiranju pršičavosti. Izvleček o tem delu izide v SC. Poslužujoč se dovoljenja, da smemo odprodati ČE-GO čebele, smo prodali 72 panjev; ostale, katerih čegisti nočejo več opravljati, bomo prodali spomladi. V oskrbi je pri raznih čebelarjih še 253 družin. Vse prodane čebele so bile pregledane in zavarovane. Naročnino za SC moramo zvišati, izhajal pa bo žal le dvomesečno. Za »Sodobno čebelarstvo« bomo prednaročila sprejemali še do 15. marca, kasneje bo knjiga dražja. Sestavili bomo tudi nov osnutek Uredbe o prevažanju čebel na paše. Pri popisu čebelarstev bodo morala čebelarstva društva zajeti in popisati vse ljudi, ki se ukvarjajo s čebelarstvom, neorganizirane in kjerkoli organizirane. Ti podatki nam bodo potrebni posebno pri zatiranju čebeljih bolezní. Na 13 tečajih, ki smo jih priredili, je bilo usposobljenih za bolezenske izvedence 158 te-

čajnikov. Letos bomo videli prve uspehe zdravljenja s folbeksom. Delo pri čebelarških društvih želimo poživiti s predavanji, težave pa imamo s finančnimi sredstvi, kajti dohodki, ki ostanejo Zvezi od članarine društev, so mnogo premajhni za kritje najnujnejših potreb.

Dr. Kocjan govori o težavah pri organizaciji tečajev. Kjer na terenu ni z nami stika, ni mogoče ničesar ukreniti. Lepo se je zaključil tečaj v Ilirski Bistrici, ne gre pa naprej v Sežani. Na željo pospeševalne kmetijske službe OZZ Gorica bosta na Goriškem dva tečaja. Raziskavanje bolezní odlično poteka v slovenjgraškem okraju. 582 delovnih dni je bilo potrebno za preiskavo 4777 vzorcev čebel na zavodu.

Tov. Mihelič poroča, da znaša Namarjev dolg 916.000 din. Predlagano je bilo, da se zadeva ne bi obravnavala pred sodiščem. Da jo čimprej spravimo s poti, pooblašča plenum za arbitra v razsodišču tov. Majcna in Miheliča.

Tovariš B. poroča, da plačuje OZZ v Brežicah in Trbovljah svojim tečajnikom po 350 din, česar čebelarstva društva ne morejo dati. Tudi imajo plačane seje in sploh imajo več denarja kot mi. Tečaj v Litiji je bil samo za člane KZ. Naši čebelarji o tečaju niso bili niti obveščeni, niti pozvani, da se ga udeležé.

Po Miheličevi izjavi tovariš Krmelj in Globokar demantirata vesti, da bi GZZ rovarila proti naši Zvezi, niti ne mislijo, da bi bilo treba ZČD likvidirati. Verjetno bo Zveza dobila del svoje izgube nazaj. Mnogo je odvisno od tega, kako bomo uredili zadevo Namar in ostalo, kar je s tem v zvezi.

Jasno je, da si vsi želimo izobraževanja v čebelarstvu in nimamo razloga, da se ne bi udeleževali tečajev, ki jih prireja GZZ. Cim več bo predavanj, tem bolje bo. Čebelarstvo naj dobi v kmetijstvu tisto mesto, ki ga zasluži. Ni važno, koliko ima organizacija članov, važno je, kakšni so ti člani.

Prof. Raič opozarja, da Slovenija plačuje zaradi razcepljenosti Savezu dvakratni prispevek: ZCD za svoje člane, GZZ pa za svoje

Tov. Mihelič: Lahko, da se bodo naše vrste razredčile. Če pa imamo pred sabo določen cilj in če bomo delali po načrtu, bomo končno le prišli do tovariškega sodelovanja. Za program, ki opravičuje naš obstoj, se pa moramo boriti. KZ naj le delajo čimveč na čebelarškem področju, saj bo to vsem koristilo. Toda mi z denarjem ne bomo mogli šariti. Tistih, ki jim je le za dnevnice, mi ne rabimo.

Tovariš B. trdi, da bi morale OZZ plačevati za udeležbo na skupnih sejah in predavanjih oboje člane. Denar je vseh, ne le njihov. Ko smo vse pripravili za razstavo, so jo pri nas odpovedali. Za tečaj bolezenskih izvedencev so dobivali njihovi ljudje po 700 din dnevnic, naši pa po 100. To so stvari, zaradi katerih mora priti do nesoglasij. OZZ naroča tudi sladkor samo za svoje člane.

Tov. Mihelič: Če izjavljajo, da imajo čebelarški odseki GZZ 14.000 članov, potem smo med temi tudi mi in bi morali biti prav tako deležni dobrot njihovega članstva. Vsaka dvotirnost v čebelarstvu je škodljiva. Spomnimo se, da je bila čebelarstva zadruga likvidirana zato, ker so bili mnenja, da ne spada v noben sistem. Sklenili so, da bodo organizirali čebelarje pri kmetijskih zadrugah, pa so uvideli, da bi bilo to nesmiselno, ker bi imele le po nekaj članov, ki kot čebelarji ne bi mogli uveljaviti svoje volje. Na pobudo Ministrstva za kmetijstvo smo ustanovili čebelarstva društva. Nekateri ljudje, ki so zaradi afere Namar iz odbora Zveze izpadli, so se čutili užaljene. Začeli so ustanavljati čebelarške odseke pri KZ in istočasno očitati Zvezi, da je reakcionarna. S svojim delom moramo dokazati, da so očitki krivični. Uveljaviti se moramo s svojim delom in pokazati, da je Zveza potrebna, ker združuje predvsem čebelarje, ki niso kmetovalci. Kadar gre za osnovne stvari in za splošne čebelarške koristi, si moramo biti vsi edini.

Tov. Benko poroča o koordiniranem delu v Murški Soboti, kjer KZ med če-

belarji nimajo nobenega člana. Še čebelarški odbor pri OZZ je sestavljen iz članov čebelarškega društva. OZZ ima tam pač le generale, mi pa vojsko.

Tov. Mihelič: Kjer je organizacija dobra, tam ne more priti do nesoglasij, niti do dvotirnosti. Kaj bi nastalo, če bi razpustili ZCD? Čebelarški odseki pri KZ ne bi mogli več delati. Reakcionar je potemtakem tisti, ki hoče to razbiti. Tudi od višjih forumov smo dobili izjavo, da ne vidijo razlogov za ukinitvev ZCD.

Tov. Galob: Zaradi bolezenskih tečajev smo popisali vse čebelarje. Na predavanje v Črni smo sklicali vse čebelarje ne glede na to, ali so naši člani ali ne. Sedaj, ko so nastopile bolezn, drugače sploh ne gre. Uredbam o pobijanju bolezn se morajo vsi pokoriti. Če je tudi več linij, čebelarstvo je le eno. Kmet se briga za čebele, kadar je dobra letina, kadar pa nima kaj pričakovati od njih, jih pusti poginiti. KZ je dala 15 din regresa pri kilogramu sladkorja, a le svojim članom.

Prof. Raič poudarja, da je ta naša afera čisto slovenska. V vsej Jugoslaviji so društva in zadruge ter imajo samostojne trgovine, pa se nihče ne vtika v to. V Beogradu in Skoplju imajo kar po tri trgovine, le mi ne smemo kriti svojih stroškov iz lastnih dohodkov. V Črni gori je GZZ celo član ZCD. Naravnost greh je, da se čebelarji dele v dva tabora, čeprav čebele obeh enako koristijo kmetijstvu.

Dr. Bratina poroča o nezdravih razmerah v koprskem okraju. V Postojni je KZ skušala ustanoviti čebelarški odsek in skušala privabiti vanj naše člane s sladkorjem, toda ti na sladkor niso reflektirali. V Sežani so likvidirali čebelarstvo društvo. Za tečaj smo se obrnili na OZZ, toda ni bilo odgovora. Potrebno bi bilo organizirati bolezenski tečaj za čebelarje v Kopru in Sežani.

Tov. Mihelič obtožuje administracijo, ker odborniki niso bili obveščeni o poteku sej. V bodoče bodo izvlečki vseh sej objavljeni v SC.

Glede kongresa na Dunaju sklene odbor, da bo začel s propagando, kakor hitro bo prejel potrebne informacije.

GZZ je pripravljena kupiti vse ČE-GO, a imamo zanje tudi druge reflektante. Pri prodaji čebel ni bilo izgub, razen pri čebelah tov. Jamarja; razliko 12.000 din prevzame ZČD v svoje breme. Pri tovarništvu Podgoreleu smo napravili napako, ker smo mu čebele odvzeli. Verjeli smo GZZ, da ga bo vzela v službo, česar pa ta ni storila. On sedaj noče plačati dolga, češ da bi ga lahko plačal le tedaj, če bi mu pustili čebele. Ožji odbor se pooblašča, da ukrepa v zadevi dolžnikov po svoji uvidevnosti.

Po vsestranskem razmotrivanju sprejme odbor naslednje sklepe: Do letošnjega leta velja za ČE-GO prejšnji pravilnik. Po njem naj napravijo obračune tisti, ki so že dali čebele nazaj. Plačati morajo 10 % amortizacije. Novi pravilnik pa predvideva, da mora plačati čegist 6 % od obratnih sredstev in 2 kg medu na panj. Čegistom, ki bodo še čebelarili, se prepusti na voljo, po katerem pravilniku žele obračunati; če bodo kupili čebele ČE-GO, ki so ga upravljali, se jim sredstva zaračunajo po nabavnih cenah, drugim interesentom pa po ocenitvi. Poskrbeti je treba za pravočasno nabavo sladkorja in denaturiranje s česnom. Društva naj plačajo sladkor naprej. Sladkor pa morajo prejeti toliko pravočasno, da bo do 1. oktobra krmiljenje končano. Tovarna naj ga pošlje neposredno društvom.

Odbor apelira na vse predsednike, da pridobijo oglase za SC. List naj prinaša čimveč praktičnih stvari in naj stalno objavlja gibanje cen medu.

Članarina za društva ostane ista, če bo pa Zveza v zadregi, ji bodo morala pomagati. Upravni odbor naj na eno izmed svojih prihodnjih sej povabi direktorja Medeksa ter uredi z njim medsebojne odnose. Društva naj agitirajo za knjigo Sodobno čebelarstvo in nakupijo po več knjig. Delež, vplačane za čebelarstvo zadruge, bomo prenesli na naročnino za to knjigo. Inseratov v knjigi ne bomo tiskali.

Za popis čebelarstev je treba enotnih navodil, tajnik naj razpošlje tiskovine, ki naj jih društva izpolnijo, a zadrže kopije popisov. Vsa društva naj na pri-

hodnjo plenarno sejo dne 25. marca prineso poročila o delu na terenu, prikažejo naj najbolj pereče probleme in sestavijo program dela za tekoče leto. Zanimarjeno knjižnico je treba urediti in izpopolniti. Čebelarstvo bomo standardizirali. Za čebelarstvo muzej iščemo prispevkov. Še naprej ostane v veljavi, da je naročnina za list obvezna za vse člane. Zaslužne člane bomo primerno počastili, priredili čebelarstvo razstavo, skrbeli za naraščaj, novim čebelarjem pa postavili svetovalce.

Končno je plenum določil, da bo redni občni zbor Zveze 22. aprila 1956, nakar je predsednik zaključil sejo.

DELOVANJE UPRAVNEGA ODBORA ZČD

12. redna seja je bila 22. decembra 1955. Po čitanju in odobritvi zapisnika zadnje seje je poročal tov. tajnik, da je bilo nekaj čebeljih družin, ki so jih bili čegisti vrnilo Zvezi, prodanih. Na prihodnji seji bomo pregledali vse pogodbe, ki so bile sklenjene z zakupniki Čego-jev ali s kupci čebel.

Odbor je določil dnevni red plenarne seje, ki bo 8. januarja 1956.

Tov. Namar je predlagal dokončno likvidacijo spora z ZČD. Obe sprti stranki naj izbereta po enega ali dva arbitra, ki bodo skupno določili še eno nepristransko osebo za predsednika razsodišča. Stranki se morata obvezati, da se bosta brezpogojno podvrgli vsem sklepom tega razsodišča in sprejeli vsako razsodbo. Odbor je ta predlog sprejel in določil tovariša Majcna za člana tega razsodišča. Nadalje je razpravljal o vozilih, ki jih ima, in sklenil, da jih je treba čimprej prodati, ker jih ne potrebujemo.

Glede knjige »Sodobno čebelarstvo« je treba skleniti s tiskarno definitivno pogodbo in določiti uredniški odbor, ki bo poskrbel za tisk in tehnično opremo knjige. V ta uredniški odbor so bili izvoljeni tov. Mihelič, Rojec, Bukovec in Raič.

Tov. Žitnik je prečital zapisnik gospodarskega odseka z dne 14. decembra, ki

je obravnaval finančno stanje našega strokovnega lista. Iz zapisnika je bilo razvidno, da so potrebna za vzdrževanje lista znatna finančna sredstva. Da ne bo deficita, je treba zvišati naročnino, tako da bo znašala za člane 400, za nečlane pa 500 din. »Slovenski čebelar« bo v letu 1956 izhajal zopet mesečno, dvojne bodo izšle le številke 1/2 in 7/8. Vsebina mora biti čim pestrejša, predvsem pa mora list seznavati bralce z vsemi organizacijskimi zadevami. Zaradi varčevanja bo uredništvo porabilo za ovitek klišee iz leta 1951. Glavni urednik bo prejemal mesečno po 6000 din honorarja, pomožni uredniki pa po 500 din za zamudo časa na sejah. Glavni urednik mora oddati gradivo za vsako številko v tiskarno tako, da bo do 10. v mesecu dotiskana, sicer bo moral plačati za zamudo, ki bi jo sam povzročil, določen penale. V letu 1956 bomo tiskali list v 5300 izvodih. Številko 1—2 bodo prejeli le tisti člani, ki bodo do tedaj poravnali naročnino za leto 1956, sicer pa kasneje, ko bodo zadostili svojim obveznostim. Takoj jo bodo dobili tudi tisti člani, za katere bodo društva oziroma družine poslale sezname in zanje jamčile. Za list bo skrbel poseben uredniški odbor, v katerega so bili izvoljeni tov. Rojec kot glavni urednik, Mihelič, dr. Kocjan, Raič in Robida pa kot pomožni uredniki.

Dne 22. decembra je prišlo iz Beograda pismo, v katerem zahteva Savez pčelara Jugoslavije do 24. decembra predložitev izvlečkov iz predavanj, ki jih bodo naši prijavitelci imeli na XVI. mednarodnem čebelarstem kongresu na Dunaju. Ker v tako kratkem roku ni mogoče poslati zahtevanih izvlečkov, bo naše tajništvo opozorilo Savez, da je treba zahtevati take stvari pravočasno.

Nekaj bivših članov iz Št. Lovrenca na Dravskem polju želi obnoviti čebelarstvo društvo za tamkajšnje področje. Odbor je pooblastil tov. Cvetka, da se s posilci pogovori in uredi, da dobe zopet svojo čebelarstvo organizacijo.

Pismo tov. Belca in Močnika je vzel odbor na znanje. Članek tov. Bukovca o medu ne bo objavljen v SC, pač pa ga bo odbor izdal kot posebno brošuro.

13. redna seja je bila 5. januarja 1956. Tov. tajnik je prečital po odvetniku izdelano izjavo, ki naj bi bila osnova za sporazum med Zvezo in Namarjem. Sklenjeno je bilo, da izjavo vrnemo odvetniku s prošnjo, da jo izpopolni in natančneje osvetli nekatere nejasnosti. — Nadalje je poročal, da je osebni avto in prikolici pregledal ter ocenil strokovni izvedence.

Na naš protest glede izvlečkov iz predavanj za mednarodni kongres je Savez odgovoril, da je bilo njegovo prvo pismo drugače mišljeno. Tudi na to pismo bo dobil Savez primeren odgovor. V zvezi s tem je izjavil tov. Mihelič, da se ne bo mogel udeležiti XVI. mednarodnega kongresa na Dunaju.

Odbor je naročil tov. Cvetku, da naj do 15. t. m. uredi vse potrebno za ponovno ustanovitev čebelarskega društva v Št. Lovrencu na Dravskem polju.

K tisku brošure o medu bo gmotno prispevalo tudi podjetje Medeks, želi pa, da pride v uredniški odbor za izdajo en njihov član. Razen tega je Medeks obljubil, da bo naročil večje število knjig »Sodobno čebelarstvo«.

Tov. tajniku je bilo naročeno, naj pregleda pogodbe, ki jih imamo s Splošnim mizarstvom na Vrhniki in z Medeksom ter da naj ugotovi, koliko ima ZCD pravice soodločanja pri izdelavi panjev oziroma nabavi čebelarskih potrebščin.

Tov. Mihelič je sestavil osnutek pogodbe, s katero prevzema uredniški odbor dolžnosti za izdajo in opremo knjige »Sodobno čebelarstvo«. Osnutek bo prinesel na prihodnjo sejo. Tudi zaradi nabave papirja bo napravil vse potrebno.

Na prvi seji uredniškega odbora se je treba dogovoriti o rednem izhajanju SC, ker gre vsaka zakasnitev v škodo naše organizacije. Če urednik ne bo resno zagrabil te stvari, mu bomo postavili v pomoč tehničnega urednika in mu znižali honorar.

Knjižnico bo uredil do konca januarja tov. Raič. Tov. Verbič je predlagal, naj bi se naročnina za nečlane znižala od 500 na 450 din. Odbor je predlog odklonil.

Za plenarno sejo pripravljeno poročilo je treba še dopolniti. Od društev je treba zahtevati sezname članov.

Tov. Mihelič je bil mnenja, da je treba letos organizirati tečaj za predavatelje in prirediti čimveč predavanj pri čebelarstvih. Izpopolniti je treba strokovno knjižnico in začeti z organizacijo čebelarstva muzeja. Obljubil je, da bo sestavil predloge za delovni načrt prihodnjega leta.

Za popis materiala in inventarja so bili določeni tov. Cvetko, Robida in Makarovičeva. Ta komisija bo ocenila tudi vse stare in nepotrebne predmete, ki bi jih lahko prodali. Razen tega bo ugotovila, katere dolžnike je treba sodno izterjati. Vsak čegist mora plačati od osnovnih sredstev 10 % ali 2 kg medu na panj.

Knjigovodstvo bodo od 1. januarja 1956 dalje poenostavili. Za novo leto je odbor priznal osebju 50 % prejemkov, računovodkinji pa odpovedal službo s 1. februarjem 1956 zaradi nepopolne zaposlitve.

R.

DOPISI

ČEBELARSKO DRUŠTVO GORNJA RADGONA

Čebelarstvo društvo Gornja Radgona je imelo 22. januarja 1956 občni zbor. Tega občnega zbora se je udeležil tudi tajnik Zveze čebelarstvih društev za Slovenijo tov. Cvetko Franc. Vsi navzoči čebelarji so bili tega zelo veseli, ker nam je tov. Cvetko nakazal marsikatero problemo v čebelarstvu in naši organizaciji.

Občnega zbora se je udeležilo 27 tovarišev, medtem ko se je 5 tovarišev opravičilo, ker so bili na občnih zbora gasilskega društva in Rdečega križa.

Upravni odbor čebelarstva društva Gornja Radgona je podal poročilo o svojem delu v letu 1955. Naše društvo je v letu 1955 imelo velike organizacijske težave. Na občnem zboru v letu 1955 smo si zadali nalogo, da pritegnemo v organizacijo vse čebelarje na našem področju. To nam je tudi v precejšnji meri uspelo. Članov je bilo v začetku leta 1955 16. Od

teh je bilo le 6 naročenih na Slovenskega čebelarja. Sedaj pa je vseh članov 46, a od teh je 37 naročnikov na naš strokovni list. Poudarjamo pa, da mora biti vsak član naročen na Slov. čebelarja, Društvo se je ukvarjalo z vprašanjem izboljšanja čebelje paše na našem terenu. Pri tem smo poskrbeli za saditev ive, japonske sofore, oljne repice ter drugih medovitih rastlin. Čebelarji so bili vedno za to, da se pravčasno in vestno škropi sadno drevje, to se pravi v takem času, ko čebelarjem škropljenje ne škoduje. Na tem področju so mnogo storile zadruge, pa tudi vinogradniško gospodarstvo Gornja Radgona in napredni kmetje, ki so uvideli, kaka nevarnost preti našemu sadnemu drevju od kaparja. Vinogradniško gospodarstvo Gornja Radgona je posejalo facelijo in precej inkarnatke ter zasadilo precej akacijevih sadik. Čebelarstvu se je posrečilo prepričati gozdarje, da prinašata tudi akacija in vrbe precejšnjo gospodarsko korist. Občni zbor je z žalostjo ugotovil, da se iz leta v leto na našem terenu seje vedno manj ajde. Treba bo zamenjati seme ter dobiti res seme prave črne ajde. V tem smislu so razpravljale tudi OZZ Murska Sobota in OLO Murska Sobota. Čebelarji smo zadrugam in kmetijskim gospodarstvom vedno dopovedovali, da ima poljedelstvo in sadjarstvo od čebel večje koristi kakor čebelarji sami. Saj oplajajo čebele razne kulturne rastline ter s tem povečujejo pridelke. Eden od naših članov je v letu 1955 nabavil seme črne ajde z Gorenjske. Društvo bo vplivalo na svoje člane, zadruge in kmetijska gospodarstva, da bodo v čim večjem številu naročila knjigo »Sodobno čebelarstvo«. Članarino ter naročnino za čebelarja bomo plačali do konca marca 1956. Na razstavi, ki jo bo priredila KZ Gornja Radgona, bomo tudi sami razstavili čebele ter čebelarstvo orodje. Poskušali bomo prikazati razvoj čebelarstva od čebelarjenja v koših do čebelarjenja v AZ-panjih. Čebelarjem, ki trenutno nimajo denarja, da bi nabavili sladkor za spomladansko pitanje čebel, bo dalo društvo brezobrestno posojilo do 1. julija 1956. Razen tega bomo pridedili srečolov in nabavili novo točilo.

Anton Novak

IZ SREDIŠČA OB DRAVI

Ceravno je preživljalo naše društvo zaradi nerazumevanja in razdiralnega delovanja nekaterih funkcionarjev pri OZZ Ptuj v prvih mescih letošnjega leta težke dni, ni pozabilo na naloge, ki jih ima. Razen tega, da je članom dobavljalo razne potrebščine, je poskrbelo tudi za tečaj, v katerem so se usposobili nekateri čebelarji kot izvedenci za čebelje bolezni. Tečaj je bil potreben že zategadelj, ker se okrog nas nalezljive bolezni odraslih čebel čedalje bolj širijo. Pri organiziranju tečaja nam je prišlo na pomoč Zveza in nam po posredovanju našega agilnega člana tovariša Rudolfa Tkalca omogočila njegovo prireditvev.

Tečaj je bil v dneh od 21. do 23. maja leta 1955. Vodil ga je veterinar epizootiolog dr. Leon Kocjan iz Ljubljane. Zelo lepo je prišlo na njem do izraza sodelovanje vseh čebelarjev iz Središča in okolice, saj so se poleg članov dru-

štva udeležili predavanj tudi člani čebelarskega odbora pri OZZ. Ker je Središče na meji bratske republike Hrvatske, smo povabili k predavanju še hrvatske čebelarje. Našemu povabilu se jih je odzvalo osem, kar kaže, da je med njimi živo zanimanje za zdravje čebel.

Na tečaju smo obravnavali v glavnem troje čebeljih bolezni, ki so našim čebelam posebno nevarne. Predavanja so bila razdeljena na dopoldanski in popoldanski čas. Prvi dan, to je 21. maja, nam je predavatelj opisal pršičavosti, eno najnevarnejših nalezljivih bolezni odraslih čebel. Razložil nam je, po katerih vnanjih znakih bolezni spoznamo, kako jo zatiramo in zdravimo. Drugi dan, 22. maja, smo imeli predavanje o kugi čebelje zalege. O tej bolezni pa nam je predavatelj v tolažbo povedal, da je pri nas v Sloveniji kolikor toliko zatrta. Popoldne istega dne smo napravili izlet k nekemu čebelnjaku v okolici, ki naj bi bil, kot je domneval sam last-

nik, okužen z nosestavostjo. Iz osumljenih družin smo pripravili vzorce čebel, ki jih je vzel dr. Kocjan s sabo v Ljubljano, da jih na veterinarskem zavodu preišče. Tudi fotograf nas je vzel na muho in slika na prejšnji strani nas kaže ob čebelnjaku, ki smo si ga ogledali.

Zadnji dan, to je 23. maja, smo nosestavost še temeljiteje obravnavali. Prav tako kot pri prejšnjih boleznih nas je predavatelj tudi pri tej do potankosti seznanil z znaki, po katerih jo spoznamo. Povedal nam je, kdaj in v kakšnih okoliščinah se najbolj širi, ter s kakšnimi sredstvi jo zatiramo in zdravimo. Ker domnevamo, da se je ta bolezen pri nas že zelo razmahnila, smo sklenili, da bomo sistematično pregledali vse čebelnjake v območju društva in poslali iz njih vzorce v preiskavo. V ta namen bomo napravili jeseni popis vseh zanimljenih družin. Spomladi pa bo splošen pregled. Tako bomo dobili natančno sliko zdravstvenega stanja naših čebel. Se prav posebno pozornost bomo posvetili družinam, ki bodo pozimi oslabele ali umrle, da ugotovimo vzrok njih oslabelosti oziroma smrti in tako določimo morebitno okužbo. Proti nosestavosti imamo danes že več zdravil. V ljuptomerskem okraju so letos preizkušali noseimak in imeli z njim zadovoljive uspehe. Če bo potrebno, bomo tudi mi izvedli tako zdravstveno akcijo.

Popoldne istega dne smo na kratko ponovili predelano snov in izdali udeležencem potrdila. S tem smo zaključili predavanja, pri katerih smo se mnogo naučili. Dr. Kocjan je znal podati razmeroma težko snov v lahko umljivo, zanimivo in dostikrat kratkočasno obliko. Zato bo ostal pri tukajšnjih čebelarjih v nepozabnem spominu. Predavatelju se bomo za njegov trud najlepše oddolžili s tem, da bomo njegove nauke, navodila in priporočila pretvorili v delo. S takim delom bomo koristili v prvi vrsti našim ljubljenkam, ker jih bomo obvarovali propada, one pa bodo v povračilo s svojim delom koristile vsej naši skupnosti.

Jože Šnajder

IZ PLANINSKE VASI PRI SEVNICI

Kakor že vsa zadnja leta, tako je bilo tudi lansko leto za čebelarje kaj malo rožnato, vendar so močne družine le dobile nekaj medu in so, ako so bile prav oskrbovane, dobro prezimile. Izumrle so edino onim čebelarjem, ki so jim brez sočutja jeseni pobrali potrebno hrano ter s tem ubogo žival obsodili na smrt.

Poznam tudi šušmarje, ki poleti, kakor hitro opazijo kako medeno roso v panju, takoj spodrežejo sate v kranjičih in poberejo čebelam vso zalogo medu. Da bi si tak čebelar nabavil kak panj s premičnim satjem, mu ne pride na misel. Navadno se zgovarja, da je predrag. Z nekaj revnimi kranjiči čebelarji kar naprej. Kako leto ima tri čebelje družine, drugo leto mu ostane pri življenju samo ena, a če je bila ta toliko močna, da je rojila razširi v nadaljnjem letu svoje čebelarstvo zopet na tri panje. Šibkejšje družine mu kasneje znova poginejo in tako kolobari iz leta v leto.

Seveda pusti izumrle panje odprte in neočiščene, da se redijo vse leto v njih črvi in večče. Njegove in sosedne čebele stikajo potem po teh panjih in se navadijo na ropanje. Prav nič mu ni žal voska, iz katerega bi si lahko dal uliti satnice. Za vse nasvete so njegova ušesa gluha, nobena izkušnja ga ne izuči. Tudi ga ni mogoče pridobiti, da bi se organiziral. Zato nima skupnost od njena nobene koristi.

Cesto hoste slišali od takih brezvestnežev, da si morajo čebele same prekrbeti hrano, če hočejo živeti, a je to včasih skoraj nemogoče. Kakor že nekaj let opazujem, so se pašne razmere posebno na deželi zelo spremenile. Dozdeva se mi, da so se spremenile celo vremenske in toplotne razmere. Naši predniki so čebelarili v preprostih kranjičih, a so večkrat jeseni napolnili cele škafe z medom, sedaj pa v najmodernejšem panju komaj kaj pridelajo. Toda zaradi tega pravi čebelarji ne bomo klonili, saj ne čebelarimo iz koristoljubja, temveč iz ljubezni do čebel.

J. P.

POZIV DRUŠTVOM

Zveza poziva vsa čebelarstva društva, da ji v kratkih potezah opišejo svoje delo za pospeševanje čebelarstva v letu 1955.

V primeru, da so bila pri društvih kakšna predavanja ali tečajji, naj tudi to navedejo v svojih poročilih.

ANKETA

O »SLOVENSKEM ČEBELARJU«

Zveza poziva vse čebelarje, da ji pisмено sporočijo svoje želje glede vsebine Slovenskega čebelarja. Odgovorijo naj na naslednja vprašanja:

1. Kateri članki v lanskem letniku so vam bili pogodu in kateri ne?

2. Kakšnih člankov si še želite? Ali so potrebne nove rubrike?

3. Ali bi bilo umestno sklicati sestanek sotrudnikov?

4. Kako je organizirano v vašem društvu dopisništvo?

Odgovore pošljite najkasneje do 31. marca 1956!

CLANI,

ki so plačali deleže za Čebelarstvo za drugo, naj sporoče, ali naj jim deleže vrnemo, ali naj jih vpišemo na račun subskripcije za novo čebelarstvo knjigo.

VEZAVA SLOVENSKEGA ČEBELARJA

Naročnike Slovenskega čebelarja obveščamo, da bomo tudi letos poiskali knjižgovezniško podjetje, ki bo po primerni ceni prevzelo skupno vezavo Slovenskega čebelarja. Naročniki, ki žele imeti zadnji letnik ali tudi kak prejšnji letnik vezan, naj nam ga pošljejo do 31. marca t. l. Ponežjih pošiljk ne bomo mogli upoštevati.

VSEM NAROČNIKOM IN PLACNIKOM

Vsa vplačila za našo Zvezo nakazujte po poštni položnici na tekoči račun pri Komunalni banki št.: 60-KB-1-Z-1077.

ČEBELARSKO DRUŠTVO LJUBLJANA

bo imelo svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 19. marca 1956 ob 8. uri v dvorani Obrtne zbornice LR Slovenije v Komenskega ulici 12/1 z običajnim dnevnim redom. — Vabimo vse člane, da se občnega zbora udeleže v čim večjem številu.

ZAHVALA

Na zadnjih zadružnih čebelarskih tečajjih, ki so bili v Ljubljani v dneh od 17. do 22. januarja 1955, sem bil deležen tolike pozornosti s strani predavateljev in udeležencev, kot je nisem pričakoval. Za to pozornost se vsem najlepše zahvaljujem. Tisti pa, ki so bili nad mano razočarani, misleč, da se za imenom Virmašan skriva kdo ve kakšna osebnost, ki si ne upa na dan s svojim pravim imenom, naj se potolažijo s tem, da se včasih tudi za raskavo skorjo skriva dobro jedro.

Udeležencem priporočam, naj naukov, ki so si jih nabrali na tečajjih, ne zaklenejo na dnu srca, ampak naj jih porabijo v svojo in bližnjega korist. Le tako bodo tečajji dosegli svoj namen, ki ga imajo.

Virmašan

PRODAM

20 panjev čebeljih družin in poltovorni avto za prevoz čebel. — Kolarič Ivan, Maribor, Tržaška št. 88.

NA PRODAJ

je zaradi smrti gospodarja 11 Znideršičevih panjev v odličnem stanju. — J. Varšek, Tržič.

Še je čas

da naročite knjigo

SODOBNO ČEBELARSTVO

Teoretični del

ki jo bo izdala Zveza čebelarških društev za Slovenijo v počastitev 10. obletnice osvoboditve.

Knjiga je plod skunnega dela 12 čebelarških strokovnjakov in prikazuje življenje čebel z vseh mogočih strani, kar je razvidno že iz naslovov posameznih poglavij, ki so naslednja:

- I. Čebela v luči sistematike in razvojnega nauka.
- II. Telesni ustroj čebel.
- III. Cutno in nagonsko življenje čebel.
- IV. Spolno življenje čebel.
- V. Življenje čebel v razvoju enega leta.
- VI. Iz nauka o celicah in dedovanju.
- VII. Bolezni in škodljivci čebel.
- VIII. Medenje rastlin in čebelja paša.

Teoretični del „Sodobnega čebelarstva“ bo delo trajne vrednosti in mora zanimati ne samo praktične čebelarje, temveč vse, ki jim je pri srcu prirodoslovna veda. Knjiga bo izšla približno na 400 straneh v veliki osmerki, bo bogato ilustriрана in natisnjena na najboljšem papirju. Kljub temu je za današnje razmere njena cena izredno nizka. V prednaročilu stane

broširana 660 din, v celo platno vezana 840 din

Dovoljujemo tudi odplačevanje v treh zaporednih mesečnih obrokih. Subskripcija traja do 15. marca 1956.

Pišite še danes na naslov:

ZVEZA ČEBELARŠKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO

LJUBLJANA — MIKLOSIČEVA CESTA ŠT. 28

Denar pošljite po čekovni položnici na št. 60-KB-1-Ž-1077

NE IZAMUDITE UGODNE PRILIKE! — PO IZIDU BO KNJIGA DRAŽJAJ!